

KOMISJA DO SPRAW DUSZPASTERSTWA

DUSZPASTERSTWO W SŁUŻBIE CZŁOWIEKOWI

DZIEDZICTWO – Kilka najważniejszych kart z dziejów duszpasterstwa na Mazowszu Płockim – Duszpasterstwo diecezjalne u progu odnowy posoborowej

BILANS DNIA DZISIEJSZEGO – Nova et vetera – Grupy, wspólnoty, ruchy, stowarzyszenia i zrzeszenia katolickie w duszpasterstwie – Duszpasterstwo młodzieży – Nowe inicjatywy

WYZWANIA DUSZPASTERSKIE

WSKAZANIA, ZARZĄDZENIA I POSTULATY – Wskazania ogólne – Duszpasterstwo dzieci – Duszpasterstwo młodzieży – Duszpasterstwo akademickie – Duszpasterstwo harcerzy i harcerek – Duszpasterstwo misyjne – Duszpasterstwo sanktuaryjne i pielgrzymkowe – Duszpasterstwo rolników – Duszpasterstwo służby zdrowia – Duszpasterstwo chorych – Duszpasterstwo niepełnosprawnych – Duszpasterstwo hospicyjne – Duszpasterstwo osób sprawujących służbę publiczną (parlamentarzystów, samorządowców) – Duszpasterstwo policjantów i straży miejskiej – Duszpasterstwo strażaków – Duszpasterstwo kombatanatów – Duszpasterstwo prawników – Duszpasterstwo pracodawców, rzemieślników i poszukujących pracy – Duszpasterstwo obcokrajowców – Duszpasterstwo sportowców – Duszpasterstwo trzeźwości – Duszpasterstwo nieprzystosowanych społecznie – Duszpasterstwo więzienne

WSTĘP

Człowiek drogą Kościoła

1. W encyklice *Redemptor hominis* św. Jan Paweł II stwierdził, że „człowiek jest drogą Kościoła”. Oznacza to, że „Kościół nie może odstąpić od człowieka, którego «los» – to znaczy wybranie i powołanie, narodziny i śmierć, zbawienie lub odrzucenie – w tak ścisły i nierozzerwalny sposób zespolone są z Chrystusem” (RH 14). Dlatego podstawowym zadaniem Kościoła, bez względu na czasy i okoliczności, jest otwarcie człowieka na osobiste i intymne spotkanie z Chrystusem, który jest „wczoraj i dziś, ten sam także na wieki” (Hbr 13, 8).

Cel duszpasterstwa

2. To „nieodstępowanie” od człowieka Kościół realizuje poprzez zorganizowaną zbawczą działalność, zwaną duszpasterstwem. Jego celem jest skutecznie prowadzić ludzi żyjących „tu i teraz” do spotkania z Bogiem w wierze, nadziei i miłości. Dlatego Kościół głosi słowo Boże, by Dobra Nowina o Zbawieniu rozszerzała się na wszystkie strony świata; dlatego sprawuje sakramenty, aby żywy Jezus przenikał ludzką codzienność; dlatego podejmuje posługę miłości (*caritas*) i świadectwo chrześcijańskiego życia, by otoczyć troską zwłaszcza tych, „którzy się źle mają” (Mt 9, 12). Chodzi o to „[...] by duszpasterstwo zwyczajne we wszystkich swych formach było bardziej ekspansywne i otwarte, by doprowadziło pracujących w duszpasterstwie do nieustannego przyjmowania postawy ‘wyjścia’ i w ten sposób sprzyjało pozytywnej odpowiedzi ze strony wszystkich, którym Jezus ofiaruje swoją przyjaźń” (EG 27).

Podmiot duszpasterstwa – odpowiedzialni w Kościele partykularnym

3. Duszpasterstwem w Kościele Płockim kieruje Biskup Diecezjalny, wspomagany przez Diecezjalną Radę Duszpasterską i Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej, przy udziale innych wydziałów Kurii Diecezjalnej, kompetentnych w zakresie poszczególnych duszpasterstw (zob. *Statut Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej*). Nie należy wszakże zapominać, że podmiotem duszpasterstwa jest cały Kościół partykularny: prezbiterzy, osoby konsekrowane i świeccy, chociaż w zróżnicowanym stopniu i zakresie (zob. DA 2-4). „Každy ochrzczony – przypomina papież Franciszek – niezależnie od swojej funkcji w Kościele i stopnia wykształcenia w wierze, jest aktywnym podmiotem ewangelizacji i czymś niestosownym byłoby myślenie o schemacie ewangelizacji prowadzonej przez wykwalifikowanych pracowników, podczas gdy reszta wiernego ludu byłaby tylko odbiorcą ich działań. [...] Každy chrześcijanin jest misjonarzem w takiej mierze, w jakiej spotkał się z miłością Boga w Chrystusie Jezusie” (EG 120).

Wezwanie do nawrócenia pastoralnego

4. W duszpasterstwie chodzi nie tylko o nowe formy działalności, ale także o nawrócenie pastoralne, czyli o zmianę myślenia wszystkich członków Kościoła, aby z ewangeliczną odwagą pozyskiwać nowych uczniów Chrystusa. W tym właśnie duchu Komisja ds. duszpasterstwa XLIII Synodu Płockiego spogląda na przeszłość naszego duszpasterstwa diecezjalnego, dokonuje bilansu dnia dzisiejszego, diagnozuje wyzwania i zagrożenia, wreszcie formułuje wskazania i postulaty.

DZIEDZICTWO

Kilka najważniejszych kart z dziejów duszpasterstwa na Mazowszu Płockim

Dziewięć wieków „płockiego duszpasterstwa”

5. „W 940-letnich dziejach – napisał Biskup Piotr Libera w dziele *Mocarze Krzyża Świętego* – Kościołem Płockim kierowało 81 biskupów diecezjalnych, których wspomagało 37 biskupów pomocniczych oraz setki kapłanów, zakonników, zakonnic... Życie liturgiczne i umysłowe uświetniały i uświetniają 3 kapituły. Odbyły się 42 synody diecezjalne. Od 1594 roku kapłanów Diecezji kształciło i kształci seminarium duchowne, najpierw w Pułtusku, a potem w Płocku. Zmieniały się granice Diecezji, zmieniał podział na dekanaty, parafie, zmieniali biskupi, przychodziły nowe pokolenia. Ale postawiony przed X wiekami na Wzgórzu Tumskim Krzyż stał i, dzięki Bogu, wciąż tu stoi...”. Kościół Płocki początku III Tysiąclecia jest świadom, że wchodzi w tę bogatą historię, która wyrażała się przede wszystkim w trosce duszpasterskiej o wiernych zamieszkujących teren północnego Mazowsza. Troska ta, w zależności od czasów i okoliczności, przybierała różne formy. W naszym opisie dziedzictwa wymieniamy tylko formy najbardziej charakterystycznych dla „płockiego duszpasterstwa”, wspominamy osoby najbardziej zasłużone.

Wdzięczna pamięć i szacunek dla minionych pokoleń

6. Upamiętniając dziedzictwo pastoralne Diecezji Płockiej, nie można zapomnieć rzesz wiernych świeckich, trwających w wierze w swoich gniazdach rodzinnych i wychowujących w niej młode pokolenia Mazowszan; kapłanów, ofiarnie i pokornie posługujących we wspólnotach parafialnych i innych ośrodkach duszpasterskich, pamiętających o powiedzeniu: „Jeden siew, a drugi zbiera”; zakonników i zakonnic, dających świadectwo modlitwy, kontemplacji i organicznej pracy wśród prostych ludzi. „Życie religijne na dawnym Mazowszu – wspominał Bł. Abp Nowowiejski w dziele *Płock. Monografia historyczna* – było bujne, herezji nie dopuszczano, kościoły dostatecznie obsługiwały ludność. Najwięcej kościołów parafialnych przybyło w wiekach XIV, XIII i XII [...]. Tworząc (erygując) nowe parafie, należało je uposażyć, kościoły wystawić, wydzielić nowe parafie z dawniejszych, dawnym kościołom za uszczuplone dochody dać inne. Czynili to dobrodziejnie prywatni, niekiedy księża, najczęściej robił to biskup kosztem swoich gruntów i dziesięcin [...]. Obok kościołów parafialnych było wiele kościołów zakonnych, z których, pomimo wielu supresyj, jeszcze w pierwszej połowie XIX-go wieku widzimy 17 klasztorów męskich o 160 zakonnikach i 4 żeńskie o 65 zakonnicach”.

Cechy charakterystyczne dawnego „płockiego duszpasterstwa”

7. Cechą charakterystyczną duszpasterstwa na Mazowszu była przez całe wieki więź Kościoła ze społeczeństwem, mocno – choć niekiedy niezbyt głęboko – osadzonego w dziedzictwie chrześcijańskim. Do wiary katolickiej przyznawała się zawsze zdecydowana większość mieszkańców miast, miasteczek i wsi Mazowsza. Silna była tradycyjna pobożność maryjna, katolicyzm masowy, kult świętych i cześć dla zmarłych. Zarówno wiara, jak i moralność odwoływała się nie tyle do wolnego wyboru czy sumienia jednostkowego, lecz do tradycji, jedności wspólnoty, poczucia wstydu wobec opinii mieszkańców parafii. Ksiądz, duszpasterz cieszył się niemałym autorytetem, chociaż zazwyczaj negatywnie oceniano jego zbyt mocny „sojusz z dworem”. Kościół Płocki, odpowiadając na wymagania płynące z tego typu religijności, organizował duszpasterstwo, zorientowane na „przeciętnego katolika”. W duszpasterstwie tym wiodącą rolę odgrywali księża, niewielkie natomiast było zaangażowanie świeckich, co często skutkowało ich biernością ewangelizacyjną.

Rola sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych

8. Nic więc dziwnego, że duszpasterze Mazowsza starali się docierać przede wszystkim do ludzkich serc i sumień. Dlatego tak znaczącą rolę odgrywały tu naznaczone tradycją żywego kultu sanktuaria maryjne: Czerwińsk, Obory, Osiek, Przasnysz, Sierpe, Skępe, Smardzewo, Żuromin oraz sanktuaria ku czci świętych: św. Stanisława Kostki w Rostkowie i św. Antoniego w Ratowie, które dzisiaj na nowo rozkwitają, przyciągając rzesze pielgrzymów. Ważnymi ośrodkami kultu są również parafie, w których od wielu pokoleń wierni oddają szczególną cześć świętym wizerunkom Boga, Maryi i świętych. Należą do nich miejscowości: Dobrzyków, Drogiszka – par. Niedzbórz, Duczmin, Grzebsk, Kępa Polska, Koziebrody, Łopacin, Mława – par. św. Jana Kantego, Opinogóra, Płock – par. św. Jakuba, Studzianka – par. Żałe, Święte Miejsce, Popowo, Żurawin – par. Mochowo (zob. *Instrukcja o sanktuariach*). Ziemia nasza usiana jest: kapliczkami, krzyżami, figurami, drogami krzyżowymi, stacjami różańcowymi, które są prawdziwymi pomnikami żywej wiary i serdecznej pobożności. Przez wieki kształtowała się przy nich godna szacunku tradycja wspólnego odprawiania nabożeństw majowych i czerwcowych, odmawiania różańca, śpiewania Gorzkich Żali, żegnania zmarłych itp.

Święci, męczennicy

9. Swoją wiarą opromienili naszą ziemię w dawnych czasach święci: św. Wojciech, św. Jadwiga Śląska, św. Jacek Odrowąż, św. Stanisław Kostka, św. Andrzej Bobola, św. Siostra Faustyna Kowalska i św. Jan Paweł II, a także błogosławieni: bł. Władysław z Gielniowa, bł. Honorat Koźmiński, bł. Bolesława Lament, bł. Maria Teresa Kowalska, bł. Klara Szczęsna i bł. br. Tymoteusz Trojanowski. Na naszą pamięć szczególnie zasługują męczennicy Mazowsza, którzy przez wieki dali świadectwo wiary i miłości w obliczu najazdów Pomorzan, Prusów, Litwinów i Krzyżaków; wobec rosyjskiego i pruskiego zaborcy; wobec najazdu bolszewickiego w 1920 roku, którego terenem były rozległe połacie Diecezji; wreszcie wobec obu wojen światowych. W nowszych czasach Kościół Płocki z wielką czcią wspomina w tym męczeńskim orszaku dwóch wybitnych pasterzy: Arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego i jego Biskupa pomocniczego Leona Wetmańskiego. Ci dwaj wielcy pasterze zostali beatyfikowani 13 czerwca 1999 roku przez św. Jana Pawła II, stając na czele 108 Błogosławionych Męczenników niemieckiego totalitaryzmu na ziemiach polskich w latach 1939-1945. Ich pasterska posługa w niełatwych czasach międzywojennych oraz świadectwo męczeńskiej śmierci jest „niezwykłym darem Opatrzności” dla naszego Kościoła.

Boże Miłosierdzie na „mapie wiary” Kościoła Płockiego

10. Arcybiskup Nowowiejski, jeszcze jako ksiądz, założył w naszym mieście zakład Anioła Stróża i sprowadził do niego Siostry Matki Bożej Miłosierdzia. To właśnie w tym miejscu, w latach, w których rodziły się i rozwijały największe w dziejach *ideologie zła*: hitlerowski, bezbożny nazizm i stalinowski, ateistyczny komunizm, św. Siostra Faustyna Kowalska otrzymała objawienie, którego zapis w „Dzienniczku” jest dzisiaj powszechnie znany: „Ujrzałam Pana Jezusa ubranego w szacie białej. Jedną ręką wzniesioną do błogosławieństwa, a drugą dotykała szaty na piersiach. Z uchylenia szaty na piersiach wychodziły dwa wielkie promienie, jeden czerwony, a drugi błędy. [...] Po chwili powiedział mi Jezus: wymaluj obraz [...] z podpisem: *Jezu, ufam Tobie*. Pragnę, aby ten obraz czczono najpierw w kaplicy waszej i na całym świecie”. Wizja Jezusa Miłosiernego zapoczątkowała przekaz Orędzia Bożego Miłosierdzia, w którym Bóg odsłania do głębi tajemnicę swej miłosiernej miłości do człowieka.

Duszpasterstwo diecezjalne u progu odnowy posoborowej

W PRL-u

11. W latach Polski Ludowej, chociaż model duszpasterstwa masowego zasadniczo nie zmienił się, jego głównym celem stało się zachowanie autonomii Kościoła i jego oddziaływania moralnego, podtrzymywanie więzi ze społeczeństwem, nadawanie nowych form katechezie dzieci i młodzieży, przenikanie kultury pierwiastkami religijnymi, troska o przetrwanie – często w sposób nielegalny – bractw, stowarzyszeń, kół ministranckich i sodalicii katolickich. Ważną funkcję duszpasterską pełniły w tym okresie rekolekcje i misje parafialne, zorientowane często na autentyczną, intelektualną apologię wiary, oraz tzw. akcje duszpasterskie, takie jak odpusty, pielgrzymki, peregrynacje, działania trzeźwościowe. Za integracją tych działań na terenie całej Diecezji z ramienia kolejnych Biskupów Płockich odpowiadali referenci ds. duszpasterstwa, a w późniejszym czasie dyrektorzy Wydziału Duszpasterskiego: ks. Piotr Dudziec, ks. Władysław Celmerowski, ks. Marian Batogowski, ks. Stanisław Kuźniewski i ks. Wacław Gapiński.

Odnowa soborowa

12. Szczególnym impulsem w refleksji pastoralnej, a tym samym w poszukiwaniu nowych i skutecznych form duszpasterskich, był Sobór Watykański II, który jeden ze swoich najbardziej znaczących dokumentów – Konstytucję *Gaudium et spes* w całości poświęcił duszpasterstwu Kościoła w świecie współczesnym. Informacje o dokonaniach soborowych docierały do wiernych Diecezji przede wszystkim drogą listów pasterskich i komunikatów Biskupa Płockiego. W parafiach organizowano czuwania, wspierające modlitewnie dzieło Soboru. Zainteresowaniem wiernych cieszyła się reforma liturgii Mszy Świętej, z wielkim zaangażowaniem wprowadzana przez duszpasterzy. Księża starli się wdrażać w życie programy duszpasterskie, opracowywane przez powołaną do istnienia w latach 70. XX wieku Komisję Duszpasterską Konferencji Episkopatu Polski.

Ruch Światło-Życie

13. Znaczącym dziedzictwem Kościoła Płockiego w zakresie duszpasterskiej troski o ludzi młodych jest działalność Ruchu Światło-Życie. Duży wkład w jego zaszczepienie na teren Diecezji Płockiej mieli księża Remigiusz Łebkowski i Jan Decyk. W roku 1974 pierwsze zorganizowane grupy wzięły udział w ogólnopolskiej oazie rekolekcyjnej. Cztery lata później została zorganizowana pierwsza oaza diecezjalna w Gliczarowie, w której wzięło udział około 40 osób. Szczyt popularności ruchu oazowego w Diecezji przypadał na lata 80. i lata 90. XX wieku. Na początku lat 90-tych XX wieku w Diecezji Płockiej Ruch Światło-Życie był obecny w 98 parafiach, co stanowiło 36,3 % ogółu parafii. Wielką w tym zasługą odpowiedzialnych/moderatorów – księży: Romualda Jaworskiego, Wiesława Gutowskiego, Henryka Lewandowskiego, Marka Makowskiego, Sławomira Wiśniewskiego, a w wolnej już Polsce: Tomasza Opalińskiego, Jacka Kędzierskiego, Tomasza Lewickiego, Adama Brzezińskiego, Krzysztofa Rucińskiego (obecnie) oraz setek animatorek i animatorów – siostr zakonnych, kleryków i osób świeckich.

Peregrynacja obrazu Matki Bożej Częstochowskiej

14. Duże znaczenie pastoralne dla wszystkich wspólnot parafialnych i zakonnych w Diecezji Płockiej miała peregrynacja Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, która rozpoczęła się w niedzielę 30 listopada 1975 roku w kościele klasztornej ojców Pasjonistów w Przasnyszu. W uroczystościach inauguracyjnych peregrynację wzięli udział: kard. Stefan Wyszyński, duchowieństwo diecezjalne i zakonne oraz wierni świeccy, zwłaszcza z rejonu Przasnysza i Ciechanowa. Peregrynacja Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w parafiach Diecezji Płockiej zakończyła się 7 listopada 1976 roku w katedrze, a następnie obraz został przekazany archidiecezji poznańskiej. Ten wyjątkowy rok nawiedzenia przyniósł błogosławione owoce w życiu wielu osób, wspólnot parafialnych i całej Diecezji.

Dar św. Jana Pawła II

15. Wyjątkowym i doniosłym wydarzeniem, którego wpływu na profil duszpasterstwa diecezjalnego nie sposób przecenić, był wybór arcybiskupa Krakowa Karola Wojtyły na urząd Biskupa Rzymu. Papież Polak w swojej pasterskiej posłudze wytyczył nowe szlaki w poszukiwaniu skutecznych form prowadzenia człowieka do spotkania z Jezusem Chrystusem w Kościele. Jego pielgrzymki do Ojczyzny były duchowym impulsem dla poszczególnych wspólnot diecezjalnych i całego Kościoła w Polsce, zwłaszcza w kwestiach dotyczących właściwego rozumienia wolności, troski o rodzinę i życie ludzkie od poczęcia do naturalnej śmierci, wierności Ewangelii i Bożym Przykazaniom.

W noc stanu wojennego

16. Wymowna karta płockiego duszpasterstwa została zapisana w czasach stanu wojennego i dogorywania systemu komunistycznego w naszym kraju. Szczególnie ks. Roman Marcinkowski, ks. Tadeusz Łebkowski w parafii pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela w Płocku, ks. Józef Kraszewski i księża salezianie na płockiej „Stanisławówce”, a także wielu innych duszpasterzy, sióstr zakonnych, kleryków i osób świeckich podtrzymywało wiarę i nadzieję umęczonego Narodu, niosło pomoc rodzinom internowanych, bohatersko przeciwstawiało się bezprawiu i dyktaturze. Wtedy właśnie w Diecezji Płockiej, w której zdecydowana większość parafii ma charakter wiejski, rozkwitło duszpasterstwo rolników, krzewiące postawy patriotyczne i budzące autentyczne poczucie godności ludzi wsi.

Piesza Pielgrzymka z Płocka na Jasną Górę

17. Ważną rolę w formacji duchowej i pastoralnej odgrywała i wciąż odgrywa organizowana od ponad 30 lat Piesza Pielgrzymka z Płocka na Jasną Górę. Trwające dziewięć dni „rekolekcje w drodze” – choć zmniejsza się liczba pątników – są ciągle dla wielu ważnym etapem wewnętrznego rozwoju. Tradycją „płockiej pielgrzymki” jest błogosławienie par małżeńskich w Głogowcu, sprawowanie Mszy Świętej na Górze św. Małgorzaty, podczas której księża neoprezbiterzy udzielają błogosławieństwa prymicyjnego; organizowanie „wieczoru patriotycznego” w Kaszewicach; przyjmowanie szkaplerza Najświętszej Maryi Panny; włączanie się w duchową adopcję dziecka poczętego; podejmowanie postanowień abstynenckich itp. Organizacją pierwszej pieszej pielgrzymki z Płocka na Jasną Górę w 1982 roku zajęli się księża: Andrzej Zembrzuski, Marek Smogorzewski, Tadeusz Łebkowski i Jan Kaźmierczak. Na przestrzeni ponad 30 lat „płockiej pielgrzymki” jej głównymi przewodnikami/kierownikami byli księża: Marek Smogorzewski, Janusz Mackiewicz, Wojciech Iwanowski, Jacek Dudkiewicz, Andrzej Redmer, Andrzej Pieńdyk, Jarosław Tomaszewski i Jacek Prusiński (obecnie).

Zakony w „płockim duszpasterstwie”

18. Istotny wkład w duszpasterstwo w Diecezji Płockiej wniosły zakony męskie i żeńskie. Wiele sióstr zakonnych pracowało w prowadzonych przez swe zgromadzenia przedszkolach, domach dziecka (służki, pasjonistki) i szpitalach (szarytki) oraz w szpitalach państwowych (pasjonistki, misjonarki Świętej Rodziny). Ponieważ władze komunistyczne – głównie w latach 50. i 60. XX wieku – upaństwowiły dzieła apostołskie zakonów i usunęły siostry zakonne ze szpitali, zgromadzenia żeńskie podjęły różne posługi apostołskie i charytatywne w parafiach Diecezji. Pomimo szykan władz, powstawały nowe domy zakonne i nowe dzieła, między innymi kapucyński Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości (OAT) w Zakroczymiu (1968).

BILANS DNIA DZISIEJSZEGO

Nova et vetera

Główne kierunki duszpasterstwa diecezjalnego po roku 1989

19. Mówiąc o dniu dzisiejszym, mamy na myśli Kościół Płocki w wolnej, demokratyzującej się Polsce. Po 1989 roku, zachowując wiele tradycyjnych form duszpasterskich, Biskupi Płoccy, a także odpowiedzialni za duszpasterstwo na poziomie diecezjalnym: bp Roman Marcinkowski, ks. Kazimierz Dziadak, ks. Marek Smogorzewski, ks. Mirosław Tabaka, ks. Janusz Kochański, ks. Roman Bagiński, ks. Jarosław Kamiński (obecnie) i liczni duszpasterze starają się: budzić odpowiedzialność za wolny wybór wiary, utrwalać szacunek dla wartości chrześcijańskich, poszukują form obecności Kościoła w świecie wolnej kultury, pluralistycznych mediów oraz coraz mocniejszego liberalizmu ekonomicznego, wychowawczego i moralnego. Dlatego w pierwszym okresie po 1989 roku szczególnie istotną formą oddziaływania duszpasterskiego stały się różnego rodzaju grupy, wspólnoty, ruchy, stowarzyszenia i zrzeszenia katolickie. Niezmiernie ważnym wyzwaniem dla duszpasterstwa – także w związku z wejściem katechety do szkół – była i pozostaje troska o młodzież. Dużą wagę przywiązuje się do formowania świeckich liderów małych grup religijnych, ruchów i stowarzyszeń, działających we wspólnotach parafialnych. Powstają znaczące formy i placówki kultury chrześcijańskiej. Priorytetem działalności duszpasterskiej Kościoła staje się rodzina.

Działalność duszpasterska Biskupa Zygmunta Kamińskiego

20. Biskupem Płockim w latach duszpasterskiego zagospodarowywania odzyskanej po pięćdziesięciu latach niepodległości był Biskup Zygmunt Kamiński. „Miłość Chrystusa i Jego Ewangelia – powtarzał – każe nam iść nie do zakrystii, nie do kruchy, lecz w szeroki świat, świat ludzkich spraw i kultury, aby jak zaczyn go przemieniać, jak światło go oświecać”. W tym duchu Biskup Kamiński przygotowywał pielgrzymkę św. Jana Pawła II do Płocka, zwołał XLII Synod Diecezjalny i organizował: pierwsze w Polsce Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, pierwszą w naszym kraju rozgłośnię katolicką, Caritas Diecezjalną, Akcję Katolicką, Klub Inteligencji Katolickiej, Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej, diecezjalne fora młodzieży, dni patronalne św. Zygmunta w Płocku, Kolegium Teologiczne, powielkanocne spotkania pastoralne duchownych i świeckich, wakacyjne obozy Caritas dla dzieci. Wiele z tych organizacji i form duszpasterstwa przetrwało do dnia dzisiejszego, przynosząc znaczący Boży plon.

Pielgrzymka św. Jana Pawła II do Płocka

21. W dniach 7-8 czerwca 1991 roku pielgrzymował do Płocka św. Jan Paweł II. 7 czerwca, w Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, na placu celebry, usytuowanym nieopodal stadionu Wisły Płock, Ojciec święty sprawował uroczystą Mszę Świętą i wygłosił homilię. Tego samego dnia po południu, po raz pierwszy w Polsce, św. Jan Paweł II spotkał się z więźniami w płockim Zakładzie Karnym. O godz. 18.00 przewodniczył w katedrze płockiej Nabożeństwu czerwcowemu, a wieczorem

ukazał się w oknie domu biskupiego i skierował do licznie zgromadzonej młodzieży krótkie przemówienie. Następnego dnia rano, św. Jan Paweł II ponownie przemówił do wiernych, którzy zgromadzili się, by pożegnać Papieża Polaka.

42 XLII Synod Diecezji Płockiej

22. Obecność Ojca Świętego św. Jana Pawła II w Płocku podczas IV pielgrzymki do Ojczyzny była dobrą sposobnością, aby zamknąć XLII Synod Diecezjalny, zwołany przez Biskupa Zygmunta Kamińskiego w 1987 roku. Podpisane przez Papieża uchwały synodalne wytyczały także kierunki posługi duszpasterskiej Kościoła Płockiego, który – podobnie jak cały Kościół w Polsce – znalazł w się w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej. Podczas Nabożeństwa czerwcowego Papież powiedział do osób zgromadzonych w płockiej bazylice katedralnej: „Na przestrzeni dziewięciu wieków swego istnienia Kościół Płocki wielokrotnie zbierał się na synodach, które – jak sam grecki wyraz wskazuje – miały ukazywać mu ‘wspólną drogę’ myślenia i postępowania, wiary i życia. [...] Synod obecny podejmuje wyzwanie nowych czasów. Jest bardziej niż synody dawniejsze dziełem wspólnym całego ludu Bożego. Potwierdzając ważność dawnych zasad życia kościelnego, równocześnie otwiera się w stronę nowych zadań. Pogłębia świadomość Kościoła w jego wewnętrznej, bosko-ludzkiej konstytucji, a równocześnie otwiera ten Kościół w jego posłannictwie ku światu”.

Peregrynacja obrazu Jezusa Miłosiernego i rozwój kultu Miłosierdzia Bożego

23. W latach 1991-1999 miała miejsce peregrynacja obrazu Jezusa Miłosiernego w parafiach Kościoła Płockiego. Był to błogosławiony czas swego rodzaju rekolekcji diecezjalnych, przygotowujących do obchodów Roku Jubileuszowego 2000-lecia chrześcijaństwa. Przekazywaniu obrazu z jednej parafii do drugiej towarzyszyły rzesze wiernych, dla których nawiedzenie Jezusa Miłosiernego było doświadczeniem darmowej miłości Boga. W niewielkiej kaplicy klasztornej przy Starym Rynku, każdego dnia, wielu płoczan i pielgrzymów na kolanach, z różańcem w rękę, gromadzi się w Godzinie Miłosierdzia, prosząc „o przebłaganie za grzechy nasze i całego świata”. W 2000 roku Biskup Płocki Stanisław Wielgus wyniósł kaplicę do rangi sanktuarium diecezjalnego. 19 kwietnia 2009 roku Biskup Płocki Piotr Libera poświęcił kamień węgielny pod budowę tego sanktuarium.

Nawiedzenie Diecezji Płockiej przez Matkę Bożą w znaku Figury Fatimskiej

24. Od 29 czerwca do 6 lipca 1996 roku odbywało się nawiedzenie Diecezji Płockiej przez Matkę Bożą w znaku Figury Fatimskiej. Figura dotarła do trzydziestu miejsc w Diecezji, „w których – jak pisał Biskup Kamiński w specjalnym Telegramie do św. Jana Pawła II – gromadziły się tysiące wiernych witając Ją z wiarą i miłością, ze łzami radości i wielkim szacunkiem, z jakim wita się Panią i Królową, a zarazem najlepszą z Matek”. Nawiedzenie zakończyła uroczysta Msza Święta, podczas której nastąpił Akt Oddania Diecezji Płockiej pod opiekę Matce Bożej.

Działalność zakonna

25. Po upadku systemu komunistycznego zakony żeńskie na nowo podjęły pracę w szkołach i szpitalach, prowadzą przedszkola i dzieła charytatywne na terenie Diecezji. Duże wzbogacenie duszpasterstwa Płocka stanowi różnorodna postługa salezjanów. Salezjanie, bernardyni, karmelici, pasjoniści i pallotyni prowadzą parafie oraz sanktuaria maryjne – w Czerwińsku, Skępem, Oborach, Przasnyszu i Sierpcu. Oprócz prowadzenia swoich dzieł apostołskich męskie wspólnoty zakonne – w tym także franciszkanie konwentualni z Wyszogrodu i kapucyni – służą pomocą duszpasterską w parafiach Diecezji i głoszą rekolekcje parafialne.

Grupy, wspólnoty, ruchy, stowarzyszenia i zrzeszenia katolickie w duszpasterstwie

Żywotność wspólnot

26. Żywotność wspólnot, które mają już dłuższą tradycję (tercjarze, Koła Żywego Różańca, Akcja Katolicka, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Klub Inteligencji Katolickiej, Ruch Światło-Życie, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Katolicka Odnowa w Duchu Świętym, Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, harcerze itp.), jak i tych, które powstały niedawno (Ruch Rodzin Nazaretańskich – Laboratorium Wiary, Wojsko Gedeona, Wspólnota Trudnych Małżeństw „Sychar”, Diecezjalna Szkoła Nowej Ewangelizacji pw. św. Łukasza w Płocku) jest cennym dobrem Kościoła Płockiego. To właśnie w nich dorastają dojrzały i świadomi swojej wiary katolicy świeccy, którzy jako liderzy uczestniczą w apostołskim posłannictwie Kościoła. Wielu z nich również aktywnie bierze udział w powołanej przez Biskupa Płockiego Piotra Libere Radzie Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich Diecezji Płockiej (zob. *Statut Diecezjalnej Rady Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich Diecezji Płockiej*). Chodzi bowiem o to, aby głos świeckich był wyraźnie słyszalny w Kościele, a współczesne parafie stawały się prawdziwymi i rzeczywistymi „wspólnotami wspólnot”.

Płockie Dni Pastoralne

27. Szczególnie cenną inicjatywą, wspierającą formację stałą kapłanów i wspomagającą kształcenie liderów wspólnot i stowarzyszeń w Diecezji, są Płockie Dni Pastoralne, organizowane od ponad 20 lat przez Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej. Każdego roku organizatorzy starają się zaproponować tematykę, która wymaga głębszej refleksji naukowej i podjęcia konkretnych inicjatyw duszpasterskich. Podczas spotkań jest czas na: prelekcję zaproszonych specjalistów, dyskusję, wymianę doświadczeń i podzielenie się przemyśleniami na temat omawianego zagadnienia.

Fenomen Kół Żywego Różańca, pielgrzymka do Smardzewa

28. Najliczniejszą, formalną grupę religijną w Diecezji, liczącą prawie 23 tysiące osób, są Koła Żywego Różańca. Co dwa lata organizowana jest diecezjalna pielgrzymka zelatorów i członków tych kół do sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Smardzewie. W ramach pielgrzymki pątnicy korzystają z sakramentu pokuty, uczestniczą w konferencji ascetycznej, nabożeństwie różańcowym i Mszy Świętej, która jest ukoronowaniem spotkania pielgrzymkowego.

Duszpasterska troska o strażaków

29. W ostatnich latach w Diecezji Płockiej, szczególnie dzięki zaangażowaniu ks. Andrzeja Zakrzewskiego, prężnie rozwija się duszpasterstwo strażaków. Co dwa lata organizowana jest diecezjalna pielgrzymka strażaków, która cieszy się coraz większym zainteresowaniem braci strażackiej. Dotychczas takie pielgrzymki odbyły się do sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Oborach i sanktuarium Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Skępem. Ponadto w okresie Adwentu i Wielkiego Postu strażacy uczestniczą w „Zamyśleniach Strażackich”, a w okresie Uroczystości Wszystkich Świętych w „Zaduszkach Strażackich”, które organizują duszpasterze strażaków. Warto dodać, że staraniem Wydziału Duszpasterskiego i Płockiego Instytutu Wydawniczego został wydany pierwszy w Polsce *Rytuał strażacki*. Jest on konkretną pomocą liturgiczno-duszpasterską skierowaną do księży kapelanów straży pożarnych i duszpasterzy, którzy posługują wśród strażaków.

Bogactwo ruchu pielgrzymkowego

30. W czasach, w których panuje kult hedonizmu, pielgrzymi przypominają, że zaparcie się samego siebie i pójście za krzyżem jest prawdziwą drogą ucznia Chrystusa. Warto podkreślić, że ruch pielgrzymkowy w Diecezji Płockiej, to nie tylko piesza pielgrzymka z Płocka na Jasną Górę i pielgrzymka dzieci i młodzieży do Przasnysza i Rostkowa. To także: piesze pielgrzymki, zwłaszcza z Płocka, do Skępego; piesza pielgrzymka z Bieżunia do Niepokalanowa w intencji trzeźwości Narodu Polskiego; diecezjalna pielgrzymka strażaków; piesza pielgrzymka z Płocka do Słupna oraz z Żuromina do Działdowa – miejsc związanych z Błogosławionymi Biskupami Męczennikami II wojny światowej Antonim Julianem Nowowiejskim i Leonem Wetmańskim; diecezjalna pielgrzymka zelatorów i członków Kół Żywego Różańca do sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Smardzewie; piesza pielgrzymka rodzin z parafii św. Stanisława Kostki w Płocku do kościoła św. Jakuba w Płocku Imielnicy, w którym znajdują się relikwie św. Joanny Beretty Molli, i wiele innych parafialnych pielgrzymek do lokalnych sanktuariów.

Duszpasterstwo młodzieży

Diecezjalny duszpasterz młodzieży

31. Za realizację duszpasterstwa młodzieży w Diecezji odpowiada mianowany przez Biskupa Płockiego diecezjalny duszpasterz młodzieży, którego wspierają dekanalni duszpasterze (zob. *Wytyczne dotyczące Diecezjalnego Duszpasterstwa Młodzieży Studnia*).

Młodzieżowa Rada Duszpasterska

32. Organem doradczym Biskupa Płockiego w kwestiach dotyczących szeroko rozumianej troski duszpasterskiej o młodzież jest powołana w 2012 roku Młodzieżowa Rada Duszpasterska Diecezji Płockiej (zob. *Statut Młodzieżowej Rady Duszpasterskiej*). W jej skład wchodzi asystenci kościelni i liderzy ruchów, wspólnot i stowarzyszeń młodzieżowych działających na terenie Diecezji Płockiej (Ruch Światło-Życie, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Wojsko Gedeona, Fundacja Studnia, Ruch Rodzin Nazaretańskich – Laboratorium Wiary, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Duszpasterstwo Akademickie „Petroklezja”). Podczas spotkań Rady analizowane są zagadnienia dotyczące młodzieży oraz przedkładane Biskupowi Płockiemu propozycje rozwiązań, mających na celu wypracowanie skutecznych i atrakcyjnych form docierania z Dobrą Nowiną do młodzieży.

Duszpasterstwo Studnia

33. Z inicjatywy Biskupa Piotra Libery powstało w Płocku Diecezjalne Duszpasterstwo Młodzieży Studnia, które podejmuje wiele cennych inicjatyw duszpasterskich, adresowanych do ludzi młodych. Festiwal Młodych, Światowy Dzień Młodzieży Diecezji w Niedzielę Palmową, pielgrzymki, spotkania formacyjno-integracyjne, to tylko niektóre z nich. 25 czerwca 2012 roku Biskup Płocki poświęcił nowe Młodzieżowe Centrum Edukacyjno-Wychowawcze Studnia w Płocku.

Ruch Światło-Życie

34. Ruch Światło-Życie (oaza) nie cieszy się już dzisiaj tak dużym zainteresowaniem jak w latach 80. i 90. XX wieku. Od kilku jednak lat dostrzegalny jest wzrost liczby dzieci i młodzieży, biorących udział w rekolekcjach wakacyjnych, organizowanych przez diecezjalnego moderatora Ruchu Światło-Życie.

Pielgrzymka Dzieci i Młodzieży do Przasnysza i Rostkowa

35. Od 1983 roku we wrześniu odbywa się pielgrzymka dzieci i młodzieży do Przasnysza i Rostkowa, miejsc związanych z życiem św. Stanisława Kostki. Dzięki nowym inicjatywom i pomysłom duszpasterskim gromadzi ona obecnie około 10 tys. dzieci i młodzieży. Przybywają na nią również pielgrzymi z sąsiednich diecezji, głównie łomżyńskiej, warszawskiej, łowickiej, warmińskiej i toruńskiej. W programie spotkania jest Eucharystia, nabożeństwo ewangelizacyjne, piesza pielgrzymka z Przasnysza do Rostkowa i koncert zespołu grającego muzykę chrześcijańską.

Nowe inicjatywy

Marsze dla Życia i Rodziny

36. Od 2012 roku środowiska prorodzinne organizują w Płocku Marsz dla Życia i Rodziny. Marsz jest promocją wartości uniwersalnych, do których należą życie i rodzina, zbudowana na związku małżeńskim kobiety i mężczyzny. Wychodząc na ulicę, płocczanie pragną dać świadectwo, że są ludźmi, którzy cieszą się życiem i kochają swoje rodziny. Warto podkreślić, że również inne miasta w Diecezji otwierają się na tę formę troski o ludzkie życie, małżeństwo i rodzinę.

Orszaki Trzech Króli

37. Wielkim zainteresowaniem cieszą się Orszaki Trzech Króli, które od kilku lat w Uroczystość Objawienia Pańskiego przechodzą ulicami Płocka oraz kilkunastu innych miejscowości Diecezji, by pokłonić się nowonarodzonemu Zbawicielowi świata. Ten nowy zwyczaj jest interesującą propozycją na rodzinne świętowanie dnia Trzech Króli, który po kilkudziesięciu latach ponownie jest w Polsce dniem wolnym od pracy.

Płockie drogi ku jedności chrześcijan

38. Kościół Płocki podejmuje ciekawe inicjatywy w kwestii jedności chrześcijan oraz dialogu międzyreligijnego. Szczególnie znaczącą jest w tym względzie obchód Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan w Płocku, w którego organizację zaangażowane są: Kuria Diecezjalna, Parafia Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, Parafia Prawosławna Przemienienia Pańskiego, Parafia Ewangelicka, Klub Inteligencji Katolickiej, Koło Naukowe i Koło Misyjne Wyższego Seminarium Duchownego. Wysiłki te są małym „lokalnym” krokiem do tego, aby nastąpiła jedna owczarnia i jeden pasterz (J 10, 16; zob. dekret synodalny *Kościół Płocki w trosce o dialog ekumeniczny i międzyreligijny*).

WYZWANIA DUSZPASTERSKIE

Wyzwania związane z odzyskaniem niepodległości

39. Także na Mazowszu Płockim i w Ziemi Dobrzyńskiej, po odzyskaniu przez Polskę suwerenności, szybko okazało się, że wolność i demokracja, jeśli nie są zbudowane na niezmiennych wartościach, obracają się przeciwko człowiekowi i są źródłem dramatów w wymiarze indywidualnym i społecznym. Proces pełzającej sekularyzacji „[...] zmierza do sprowadzenia wiary i Kościoła do sfery prywatnej i wewnętrznej. Ponadto, negując wszelką transcendencję, powoduje on wzrastającą deformację etyczną, osłabienie poczucia grzechu osobistego i społecznego oraz stopniowy wzrost relatywizmu, co wywołuje ogólną dezorientację, zwłaszcza w okresie dojrzewania i młodości, tak bardzo narażonym na zranienie przez zmiany” (EG 64). Są to te obszary życia, które dla współczesnych duszpasterzy powinny być przedmiotem szczegółowej analizy pastoralnoteologicznej tak, aby podejmowane działania były przemyślane i skuteczne.

Zagrożenia małżeństwa i rodziny

40. Największe wyzwanie duszpasterskie stanowi dzisiaj „zamach” na uświęconą przez Jezusa Chrystusa instytucję małżeństwa i rodziny: tzw. wolne związki, małżeństwa cywilne, małżeństwa „na próbę”, związki partnerskie osób tej samej płci, adopcja dzieci w ramach homozwiązków, ideologia gender itp. Proces ten pogłębia lansowana przez środowiska liberalne aborcja i eutanazja; propagowanie rozwiązłego stylu życia i rozwodów (2010 rok – 61,3 tys. w Polsce), antykoncepcji i „świadomego rodzicielstwa”; promocja technik sztucznej prokreacji, zwłaszcza procedury in vitro. W Diecezji Płockiej aż 72 % katolików uważa stosowanie środków antykoncepcyjnych za dopuszczalne lub dopuszczalne pod pewnymi warunkami („to zależy”), a 60 % dopuszcza lub dopuszcza pod pewnymi warunkami procedurę zapłodnienia in vitro. Procedury te i poglądy nie tylko są niezgodne z nauczaniem Kościoła katolickiego w kwestiach bioetycznych, ale zagrażają fundamentom cywilizacji zachodnioeuropejskiej, których nikt w historii na taką skalę nie ośmielił się kwestionować. „Postmodernistyczny i zglobalizowany indywidualizm sprzyja stylowi życia osłabiającego wzrost i stabilność więzi między osobami i deformuje więzi rodzinne” (EG 66; zob. dokument synodalny *Obrona i promocja rodziny w Diecezji Płockiej*).

Demografia

41. Efektem promocji zachowań antyrodzinnych jest między innymi drastycznie zmniejszająca się ilość narodzin – od ponad 20 lat w Polsce nie ma zastępowalności pokoleń. Utrzymujący się taki stan rzeczy sprawia, że polskie społeczeństwo w dużym tempie się starzeje. Dlatego z jednej strony należy zachęcać, zwłaszcza młode małżeństwa, by otworzyły się na dar dziecka i widziały w nim błogosławieństwo samego Boga, a nie przeszkodę w realizacji na przykład planów zawodowych. Z drugiej zaś strony troską duszpasterską należy otoczyć seniorów, których z każdym rokiem przybywa.

Młodzież

42. Niezmiernie ważnym wyzwaniem dla duszpasterstwa jest troska o młodzież, o której św. Jan Paweł II mówił, że jest przyszłością i nadzieją Kościoła. Tymczasem coraz więcej młodych osób próbuje szukać osobistego kontaktu z Bogiem pomijając Kościół, który często jawi się im jako zbędna i bezduszna instytucja. Dlatego istotnym zadaniem współczesnych duszpasterzy jest ukazanie oblicza Kościoła, który z jednej strony jest instytucją zakorzenioną w Tradycji, z drugiej zaś wspólnotą zgromadzoną wokół żywego Boga. Chodzi o to, aby młodzi ludzie doświadczyli, że Kościół jest ich domem, w którym panuje akceptacja, bezpieczeństwo i miłość. W przeciwnym razie narażeni będą na subiektywizm religijny lub działania sekt oferujących atrakcyjne, ale fałszywe drogi zbawienia. Warto postawić sobie pastoralne pytania: dlaczego

młodzież, która objęta jest szkolną katechizacją w tak niewielkim stopniu decyduje się na pogłębioną przynależność do wspólnoty Kościoła? Czy jest to jedynie przejaw młodzieńczego buntu? A może w „[...] zwyczajnych strukturach młodzi często nie znajdują odpowiedzi na swoje niepokoje, potrzeby, problemy i zranienia? Nam, dorosłym, niełatwo ich cierpliwie słuchać, zrozumieć ich niepokoje i ich żądania, nauczyć się mówić zrozumiałym dla nich językiem. Z tego samego powodu propozycje wychowawcze nie przynoszą oczekiwanego owocu” (EG 105; zob. *Przesłanie Synodu Młodych Kościoła Płockiego*).

New Age

43. Dużym niepokojem napawa ekspansja i „atrakcyjność” ideologii New Age, którą można określić jako kompilację wschodniej duchowości i okultystycznych praktyk, przeniesioną i zaaplikowaną w konsumpcyjną kulturę zachodu. New Age jest jednym z głównych obszarów, stanowiących największe zagrożenie duchowe w obecnych czasach, zwłaszcza wobec ludzi młodych. Główne założenia tej ideologii są realizowane często pod przykryciem różnych programów samodoskonalenia, pozytywnego myślenia, troski o pokój na świecie czy ekologię. Tymczasem pozornie dobre i wartościowe idee skrywają bardzo niebezpieczne konsekwencje. Spustoszenia, które są następstwem stosowania metod proponowanych przez „guru” New Age, są dziś przedmiotem ogromnej liczby świadectw, ostrzeżeń egzorcystów i teologów.

Alkoholizm

44. Plagą, która od dziesięcioleci dotyka polskie społeczeństwo, jest alkoholizm. Ze statystyk prowadzonych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w samym tylko Płocku rocznie przeprowadza się rozmowy z około 350 osobami, zgłoszonymi w celu zmotywowania ich do podjęcia leczenia odwykowego. Mimo różnych działań profilaktycznych, problem nadużywania alkoholu w Polsce nie zmniejsza się. Dlatego szczególną troską duszpasterską należy otoczyć zwłaszcza dzieci wychowujące się w rodzinach dotkniętych alkoholizmem. Poddawane są one ciągłemu działaniu czynników stresogennych, które stanowią źródło głębokich zranień: powodują zmiany w strukturze osobowości dziecka, generują problemy emocjonalne oraz wywołują zaburzenia w zachowaniu. Doświadczenia z dzieciństwa, wyniesione z domu rodzinnego, w którym występował problem alkoholizmu, mają także reperkusje w dorosłym życiu dzieci. Często przeżywają one tzw. zespół Dorosłego Dziecka Alkoholika (DDA), który polega na przyjęciu mechanizmów i wzorców działań doświadczanych przez dziecko w rodzinie alkoholowej i powielaniu ich w dorosłym życiu (zob. *Instrukcja o duszpasterstwie trzeźwości*).

Nowe formy uzależnień

45. Psycholodzy, terapeuci i kierownicy duchowi coraz częściej przestrzegają przed nowymi formami uzależnień, w których to nie substancje chemiczne (nikotyna, alkohol, narkotyki) odgrywają podstawową rolę, ale pewnego rodzaju zachowania lub działania w większości akceptowane społecznie. Chodzi zatem o uzależnienia natury psychicznej i emocjonalnej od: hazardu, internetu, zakupów, pracy, seksu, pożywienia i więzi emocjonalnych. Problem z nowymi uzależnieniami pojawia się wtedy, gdy człowiek nie potrafi znaleźć granicy pomiędzy normalnymi czynnościami a patologicznymi odchyleniami od nich. Tak czy inaczej zarówno „tradycyjne”, jak i nowe uzależnienia podlegają terapii. Osoby zaś uzależnione powinny otrzymać od Kościoła nie tylko duchowe, ale – w miarę możliwości – również specjalistyczne wsparcie (zob. *Statut Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Uzależnionym i ich Rodzinom Filadelfia; Statut Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy im. św. Brata Alberta w Płocku*).

Bezrobocie

46. Negatywnym zjawiskiem, które na Mazowszu dotyka około 18 % społeczeństwa, jest bezrobocie. Widoczne jest ono zwłaszcza na terenach wiejskich, w których przed 1989 rokiem działały Państwowe Gospodarstwa Rolne. Oprócz tego, że obniża ono poziom życia materialnego, to wzmaga niepokój o jutro, wywołuje stres, potęguje sytuacje konfliktowe, rozwija poczucie niskiej wartości, obniża twórcze możliwości, prowadzi do uzależnień oraz postaw aspołecznych, przyczynia się do dezintegracji rodziny, a w niektórych przypadkach do jej rozpadu.

Wyjazdy zarobkowe za granicę

47. Brak pracy i właściwych zarobków zmusza wiele osób do podejmowania decyzji o emigracji zarobkowej. W Diecezji Płockiej co piąty badany ma w rodzinie kogoś, kto wyjechał lub systematycznie wyjeżdża za granicę w poszukiwaniu godnych warunków życia.

Dominicantes

48. Na terenie Diecezji Płockiej mieszka 97 % katolików, z czego blisko 93 % określa się jako osoby wierzące, w tym 18 % jako głęboko wierzące (PRSDP, s. 20). Niestety, te optymistyczne autodeklaracje nie znajdują odbicia w wyższym poziomie uczestnictwa w niedzielnej Mszy Świętej. W 1980 roku wskaźnik *dominicantes* w Diecezji Płockiej wynosił nieco ponad 40 %, a w roku 2011 już tylko niecałe 33 % (PRSDP, s. 82). Dane te sytuują Diecezję Płocką wśród tych diecezji w Polsce, które odznaczają się najniższym wskaźnikiem.

Communicantes

49. Wskaźnik *communicantes* w 1980 roku wynosił w Diecezji Płockiej 5,6 %, a w 2011 roku kształtował się na poziomie 12 %. Mimo dwukrotnego wzrostu przyjmujących Komunię Świętą podczas niedzielnej Mszy Świętej, Diecezja Płocka znajduje się wśród diecezji o najniższym wskaźniku *communicantes* w Polsce (PRSDP, s. 94).

Modlitwa indywidualna

50. Według tych samych badań, 48 % katolików Diecezji Płockiej odmawia pacierz codziennie lub prawie codziennie, jedna czwarta modli się rzadko (raz w tygodniu) i tyle samo osób zerwało już z tą praktyką religijną (PRSDP, s.98).

Aktywność świeckich w parafii

51. Tylko 48 % badanych w Diecezji Płockiej określa swoją więź z parafią jako „silną”. 35,5 % respondentów przeżywa związek z nią „w niskim stopniu”, a 15,7 % nie przeżywa go wcale (PRSDP, s. 67). Często związek z parafią ma charakter instytucjonalny, polegający na: wypełnianiu praktyk religijnych w kościele parafialnym (75,2 %), składaniu ofiar na tacę podczas Mszy Świętej (80 %), wspieraniu budowy obiektów kościelnych, uczestniczeniu w zakupie paramentów czy innych przedmiotów dla kościoła parafialnego (59,8 %), udziale w działaniach charytatywnych (16,5 %). Dla wielu osób parafia jawi się jako instytucja, urząd religijny, a nie wspólnota wiary.

Niski poziom udziału we wspólnotach

52. Aż 91,8 % badanych Diecezji Płockiej oświadczyło, że nie należy do żadnych wspólnot czy stowarzyszeń religijnych, istniejących w ich parafii. Tylko 4,3 % respondentów zadeklarowało żywą przynależność do tego rodzaju grup (PRSDP, s. 68-69).

WSKAZANIA, ZARZĄDZENIA I POSTULATY

Wskazania ogólne

Zachęta do nowej ewangelizacji

53. XLIII Synod Diecezjalny, spoglądając z wdzięcznością na dorobek minionych pokoleń duszpasterzy, którzy poświęcili swoje życie w służbie Bogu i ludziom, oraz uwzględniając obecne wyzwania duszpasterskie i „znaki czasu”, wzywa wszystkich członków Kościoła Płockiego do poszukiwania – w duchu nowej ewangelizacji – skutecznych sposobów otwierania współczesnym mieszkańcom Mazowsza Płockiego i Ziemi Dobrzyńskiej dróg do Jezusa Chrystusa i życia radością Jego Ewangelii.

Programy pracy duszpasterskiej w Diecezji

54. Synod wzywa wszystkie parafie i ośrodki duszpasterskie do rzetelnego realizowania programów pracy duszpasterskiej, wypracowywanych przez Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej na podstawie wskazań Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski, z uwzględnieniem specyfiki Diecezji.

Obrona małżeństwa i rodziny

55. W związku z współczesnym atakiem na katolicką wizję małżeństwa i rodziny jej promocja i obrona musi stać się nie tylko priorytetem duszpasterstwa rodzin, ale wszelkich działań duszpasterskich, podejmowanych przez Kościół Płocki (Zob. dekret synodalny *Obrona i promocja rodziny w Diecezji Płockiej*, 16-31; *Instrukcja o duszpasterstwie rodzin; Instrukcja o przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego w Diecezji Płockiej*, „Pro memoria”: *Zadania władz publicznych w zakresie ochrony rodziny*).

Odpowiedzialna współpraca osób duchownych i świeckich

56. Skuteczna posługa duszpasterska wymaga współpracy i współodpowiedzialności osób duchownych i świeckich. Dlatego wśród katolików świeckich należy ożywiać i pogłębiać świadomość żywej przynależności do Kościoła Diecezjalnego i własnej wspólnoty parafialnej oraz budzić i formować postawę odpowiedzialności za Kościół Powszechny, za jego działalność apostołską i misyjną (zob. DA 10; DM 41; KPK, kan. 529 §2; por. ChL 27; 2PSP, *Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia Chrześcijaństwa*, 43).

Kapłani zakonni, siostry zakonne i inne osoby konsekrowane w posłudze duszpasterskiej

57. Synod potwierdza, że wspólnoty życia konsekrowanego wnoszą do Kościoła Płockiego liczne dary duchowe, oferują miejsca służące poszukiwaniu Boga, promują szczególne formy duszpasterstwa oraz rozbudzają ducha misyjnego (por. VC 48). Dlatego usilnie przypomina, że współpraca między osobami konsekrowanymi i Biskupem oraz prezbiterami ma fundamentalne znaczenie dla harmonijnego rozwoju duszpasterstwa diecezjalnego.

Współodpowiedzialność świeckich za działanie Kościoła

58. Mimo, że od zakończenia Soboru Watykańskiego II minęło 50 lat, to jego wskazania dotyczące konieczności większego zaangażowania laikatu w pastoralną działalność Kościoła pozostają aktualne. Obrazują to przedstawione badania, dotyczące przynależności i aktywności świeckich w parafiach Diecezji. Synod zachęca, aby wszyscy wzięli sobie do serca słowa papieża Benedykta XVI: „Świeckich nie można uważać jedynie za «współpracowników» duchowieństwa, ale za osoby rzeczywiście «współodpowiedzialne» za bycie i działanie Kościoła” oraz diagnozę papieża Franciszka: „Dysponujemy licznym laikatem, choć niewystarczającym, z głębokim poczuciem wspólnoty, wiernie angażującym się w dzieła miłosierdzia, katechezę, celebrowanie wiary. Ale uświadomienie sobie tej odpowiedzialności laikatu, wpływającej z chrztu i bierzmowania, nie przejawia się wszędzie w ten sam sposób. W niektórych przypadkach, ponieważ nie zostali uformowani, aby podjąć ważną odpowiedzialność, w innych, bo – z powodu nadmiernego klerykalizmu, pozostawiającego ich na marginesie decyzji – nie znajdują miejsca w swoich Kościołach partykularnych, żeby się wypowiadać i działać” (EG 102). Dlatego do szczególnych

zadań duszpasterskich w parafii należy formacja stała katolików świeckich (zob. KPK, kan. 229 § 1; 528 § 1; 529 § 2; ChL 57, 59-62; 2PSP, *Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich*, 14-15).

Parafia uprzywilejowanym miejscem duszpasterstwa

59. Synod pragnie uświadomić wszystkim, że „uprzywilejowanym miejscem” realizacji duszpasterstwa jest parafia, w której za pracę duszpasterską odpowiada proboszcz, wspomagany przez innych kapłanów oraz parafialną radę duszpasterską (zob. KPK, kan. 528; 2PSP, *Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia Chrześcijaństwa*, 46, 50; *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej*).

Wyzwanie do kształtowania eucharystycznego oblicza parafii

60. Dane statystyczne, dotyczące poziomu *dominicantes* i *communicantes* w Diecezji, stanowią poważne wyzwanie, aby podnosić świadomość eucharystyczną wśród wiernych i wzbudzać w nich pragnienie spotkania z Chrystusem.

Parafia wspólnotą wspólnot

61. Przytoczone w poprzednim rozdziale wyniki badań dobitnie wskazują, że trzeba zintensyfikować wysiłki, aby parafie Diecezji Płockiej stawały się prawdziwymi i rzeczywistymi wspólnotami wspólnot. „Wielekroć wnoszą one nowy zapach ewangelizacyjny i zdolność do dialogu ze światem, co odnawia Kościół. Ale jest bardzo wskazane, aby nie traciły kontaktu z tą tak bogatą rzeczywistością parafii miejsca i włączały się chętnie w organiczne duszpasterstwo Kościoła partykularnego. Ta integracja sprawi, że nie pozostaną same, tylko z częścią Ewangelii i Kościoła lub nie przekształcą się w koczowników pozbawionych korzeni” (EG 29).

Parafia wspólnotą żywą i wrażliwą

62. Duszpasterstwo parafialne powinno uwzględniać sytuację egzystencjalną wiernych, a także odznaczać się otwartością, dynamizmem oraz stałym poszukiwaniem możliwie najnowocześniejszych w danym środowisku metod i form pracy ewangelizacyjnej (zob. KPK, kan. 529 § 1; por. 2PSP, *Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia Chrześcijaństwa*, 43-45). „Zakłada to, że [parafia] będzie rzeczywiście utrzymywała kontakt z rodzinami i z życiem ludu, a nie stanie się strukturą ociążalą, odseparowaną od ludzi albo grupą wybranych zapatrzonych w samych siebie” (EG 28). Parafia bowiem ma być wspólnotą żywą i wrażliwą; sanktuarium, gdzie – według trafnej metafory papieża Franciszka – spragnieni przychodzą i piją, by dalej kroczyć drogą misyjnego posłania (por. tamże). Dotyczy to szczególnie wrażliwości na potrzeby rodzin ubogich, osób bezrobotnych i zmagających się z różnymi patologiami społecznymi. W zaradzaniu ich troskom parafia winna współpracować z placówkami samorządowymi, a duszpasterze szybko organizować pomoc wspólnoty w sytuacjach klęsk żywiołowych, wypadków i innych nagłych nieszczęść. Mimo, że emigracja zarobkowa przynosi często wymierne korzyści finansowe, to trzeba wyraźnie podkreślać, że chęć zdobycia dóbr materialnych nie może dokonywać się kosztem relacji małżeńsko-rodzinnych.

Sprawa koordynacji działań duszpasterskich

63. Synod wzywa, aby parafie podejmowały wspólne inicjatywy duszpasterskie w ramach dekanatów, unikając izolacji i niewłaściwie pojętej konkurencji. To dlatego działalność duszpasterska parafii winna być koordynowana przez dziekanów, wspieranych przez dekanalnych referentów poszczególnych rodzajów duszpasterstw (por. KPK, kan. 555 §1, 1°). Referentów dekanalnych mianuje Biskup Płocki na wniosek duszpasterza diecezjalnego, na podstawie opinii kompetentnego wydziału Kurii Diecezjalnej.

Sanktuaria i ośrodki rekolekcyjne

64. Duszpasterstwo prowadzone w sanktuariach oraz w diecezjalnych ośrodkach rekolekcyjnych winno kierować się przepisami prawa powszechnego i diecezjalnego oraz własnymi statutami, zatwierdzonymi przez Biskupa Płockiego (zob. KPK, kan. 1234; Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*; synodalna *Instrukcja o sanktuariach*).

Duszpasterstwo specjalne

65. Dla osób i grup, które „ze względu na warunki życia nie mogą dostatecznie korzystać ze wspólnej i zwykłej opieki duszpasterskiej [...] lub w ogóle są jej pozbawieni” (DB 18), Biskup Płocki powołuje formy duszpasterstwa specjalnego. Obejmuje ono osoby lub grupy, uwzględniając ich poziom duchowy, intelektualny, wiek, zawód, szczególne potrzeby itp. Duszpasterstwo specjalne nie może mieć pierwszeństwa przed duszpasterstwem ogólnym, adresowanym do wszystkich wiernych; powinno je natomiast uzupełniać, wspierać i inspirować.

Diecezjalni duszpasterze, moderatorzy i asystenci

66. Biskup diecezjalny, na wniosek dyrektora Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej lub dyrektorów innych kompetentnych wydziałów Kurii Diecezjalnej, powołuje diecezjalnych referentów oraz duszpasterzy poszczególnych środowisk, a w odniesieniu do ruchów i stowarzyszeń działających na terenie Diecezji – ich diecezjalnych moderatorów lub asystentów. Powinni oni realizować swoją misję kompetentnie, z oddaniem i wyobraźnią. Duszpasterze posługujący w parafiach i innych ośrodkach duszpasterskich mają prawo oczekiwać od nich pomocy w postaci programów, instrukcji, wskazań i porad.

Obowiązek sprawozdawczy

67. Duszpasterze diecezjalni, moderatorzy i asystenci ruchów i stowarzyszeń zobowiązani są do składania Wydziałowi Duszpasterskiemu Kurii Płockiej corocznych sprawozdań z działalności powierzonego im duszpasterstwa specjalistycznego. Wydział Duszpasterski winien natomiast przed rozpoczęciem nowego roku duszpasterskiego zorganizować spotkanie wszystkich odpowiedzialnych w celu podsumowania działalności poszczególnych duszpasterstw, wymiany doświadczeń oraz omówienia planów na przyszłość.

Duszpasterstwo dzieci

Świadectwo wiary rodziców

68. Duszpasterstwo dzieci rozpoczyna się przede wszystkim w rodzinie przez świadectwo wiary rodziców. Małżonkowie, którzy stali się rodzicami, otrzymują od Boga dar nowej odpowiedzialności – ich miłość rodzicielska ma być dla dzieci widzialnym znakiem miłości Boga, „od której bierze nazwę wszelkie ojcostwo na niebie i na ziemi” (Ef 3, 15; zob. FC 14).

Dziecko w rodzinie

69. Dziecku należy się szacunek i opiekuńcza miłość ze strony rodziny. Dotyczy to każdego dziecka, zwłaszcza dziecka małego, chorego, cierpiącego lub niepełnosprawnego. Zadaniem duszpasterzy jest wspieranie rodziców w ich niełatwej misji wychowania młodego człowieka.

Zalecenia dotyczące duszpasterstwa dzieci w parafiach

70. W duszpasterstwie parafialnym dzieci należy zwrócić szczególną uwagę na:

- a. promowanie chrześcijańskiego modelu rodziny poprzez: organizowanie parafialnego dnia dziecka, dnia matki, dnia ojca, dnia dziadków; rodzinne wyjazdy na dni skupienia bądź rekolekcje, których program powinien być dostosowany do potrzeb dzieci i rodziców; festyny rodzinne, organizowane na przykład przy okazji odpustu parafialnego; warsztaty o tematyce pedagogicznej dla rodziców; pielgrzymki; koncerty z udziałem dzieci i dla dzieci; pielgrzymki i wycieczki rodzinne; spływy kajakowe ojców z synami itp.;
- b. ukazywanie godności ojcostwa i macierzyństwa, zwłaszcza młodym rodzicom, którzy przez własny przykład stają się wzorem ojcostwa i macierzyństwa dla swoich dzieci;
- c. promowanie wartości takich, jak przyjaźń, miłość i odpowiedzialność oraz prezentowanie roli wychowawczej wzorców do naśladowania, świadectwa, przykładu i autorytetu powszechnie cenionych osób;
- d. kształtowanie w dzieciach poczucia wspólnoty przez powoływanie – we współpracy z rodzicami i szkołą – oaz dziecięcych Ruchu Światło-Życie, grup ministranckich, scholi, kół różańcowych, szczeptów harcerskich, koła misyjnego, koła biblijnego itp.

Spotkania liturgiczne i pozaliturgiczne dla dzieci

71. Synod zachęca duszpasterzy do sprawowania w niedziele Mszy Świętych z udziałem rodziców i dzieci oraz organizowania dla dzieci: okolicznościowych nabożeństw (na przykład triduum ku czci św. Stanisława Kostki); dorocznych rekolekcji szkolnych; okresowych nabożeństw pokutnych, połączonych ze sprawowaniem sakramentu pokuty i pojednania; różnego rodzaju pielgrzymek i spotkań rekreacyjno-formacyjnych (zob. *Instrukcja o katechizacji*).

Przedszkola i świetlice katolickie dla dzieci

72. Synod zachęca wspólnoty parafialne oraz stowarzyszenia do tworzenia i prowadzenia przedszkoli i świetlic katolickich. Należy też promować i upowszechniać: wydawnictwa katolickie, programy telewizyjne, radiowe i internetowe dla dzieci.

Duszpasterstwo młodzieży

Wezwanie do szczególnej troski o duszpasterstwo młodzieży

73. Synod apeluje do rodziców, księży i katechetów, aby w świecie coraz powszechniejszej laicyzacji i konsumizmu z wzmoczoną troską prowadzić duszpasterstwo młodzieży, realizowane poprzez duszpasterstwo zwyczajne, a także rozmaite formy duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego.

Przypomnienie dotyczące duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego młodzieży

74. Synod przypomina, że duszpasterstwo specjalne realizowane jest poprzez małe wspólnoty skupiające młodzież, należącą do ruchów apostołskich, organizacji katolickich, liturgicznej służby ołtarza oraz innych grup. Z kolei adresatem duszpasterstwa specjalistycznego jest młodzież nieprzystosowana i niedostosowana społecznie, zwłaszcza dotknięta narkomanią, alkoholizmem, uzależnieniem od internetu i innymi uzależnieniami, a także zaburzeniami zachowania, takimi jak cyberbuling, stalking, wagarowanie, promiskuityzm itd.

Współpraca z diecezjalnym duszpasterzem młodzieży i ze Studnią

75. Synod zachęca do współpracy parafii z diecezjalnym duszpasterzem młodzieży i duszpasterzami dekanalnymi (zob. *Wytyczne dotyczące Diecezjalnego Duszpasterstwa Młodzieży Studnia*). Doświadczenia i pomieszczenia Młodzieżowego Centrum Edukacyjno-Wychowawczego Studnia winny być szerzej wykorzystywane przez dekanalnych duszpasterzy

młodzieży, kapłanów, katechetów i animatorów wspólnot młodzieżowych (zob. *Statut Młodzieżowego Centrum Edukacyjno-Wychowawczego Studnia*).

Duszpasterstwo akademickie

Zachęta do włączania się w działalność duszpasterstwa akademickiego

76. Synod przypomina, że duszpasterstwo akademickie dotyczy środowisk akademickich, przez które rozumie się studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, a także nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych i technicznych wyższych uczelni. Zwłaszcza młodzież studiującą zachęca się do aktywnego włączenia w to duszpasterstwo, zarówno dla osiągnięcia formacji chrześcijańskiej, jak i nabycia umiejętności prowadzenia działań apostołskich i ewangelizacyjnych na obszarze kultury (zob. *Wytyczne dotyczące duszpasterstwa akademickiego*).

Koordinacja duszpasterstwa akademickiego

77. Koordynowaniem działań duszpasterstwa akademickiego zajmuje się dyrektor Wydziału Duszpasterskiego, który przedstawia Biskupowi Płockiemu kandydatów na duszpasterzy akademickich poszczególnych wyższych uczelni lub danych środowisk akademickich (Płock, Pułtusk, Ciechanów, Mława itp.). Duszpasterze akademicy winni odznaczać się szerokimi horyzontami intelektualnymi, bezpretensjonalnością, otwartością na poszukiwania duchowe młodzieży i prądy kulturowe współczesności, znajomością współczesnej nauki Kościoła i wiernością wobec niej, oraz sprawować swoją posługę, budząc w młodzieży akademickiej odpowiedzialność za bycie chrześcijańską elitą narodu i kontynuację dziedzictwa intelektualno-kulturowego swojej małej ojczyzny.

Wspólnoty i ruchy ewangelizacyjne w duszpasterstwie akademickim

78. W działalność duszpasterską wobec młodzieży akademickiej należy włączać członków wspólnot i ruchów ewangelizacyjnych, samych zaś studiujących zapoznawać z różnego rodzaju zrzeszeniami studenckimi, które wspierają pogłębioną formację religijną.

Parafia a duszpasterstwo akademickie

79. Synod zaleca, aby troska duszpasterska o studentów nie ograniczała się wyłącznie do miejscowości, w których istnieją wyższe uczelnie, ale by podejmowały ją także parafie, które zamieszkuje większa liczba studentów.

Duszpasterstwo harcerzy i harcerek

Wezwanie do duszpasterstwa harcerzy i harcerek

80. Duszpasterstwo harcerzy i harcerek zajmuje się formacją młodzieży w świetle ideałów harcerskiej służby Bogu i Ojczyźnie. Dokonuje się ono poprzez działania duszpasterskie, które towarzyszą procesowi wychowawczemu w drużynach. Synod przypomina, że duszpasterstwo to winno obejmować opieką wszystkie organizacje harcerskie, działające na terenie Diecezji (Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Związek Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszenie Harcerzy Katolickich „Zawisza” itp.). Powinno nadto angażować się w pracę wychowawczą na wszystkich poziomach wiekowych: od gromad zuchów, poprzez harcerzy i harcerzy starszych, aż po środowisko instruktorskie i kręgi seniorów. Synod zobowiązuje parafie do: współpracy ze szkołami w organizowaniu gromad, szczerpów i kręgów harcerskich, ich wspierania i towarzyszenia im w pracy formacyjnej.

Diecezjalny duszpasterz harcerzy i harcerek oraz kapelani

81. Odpowiedzialnym za duszpasterstwo jest diecezjalny duszpasterz harcerzy i harcerek, którego wspierają mianowani przez Biskupa Płockiego kapelani poszczególnych organizacji harcerskich i hufców. Do głównych zadań diecezjalnego duszpasterza należy koordynacja działań i inicjatyw harcerskich na terenie Diecezji oraz współpraca z duszpasterstwem harcerskim na szczeblu ogólnopolskim.

Duszpasterstwo misyjne

Zobowiązanie do zaangażowania misyjnego

82. Ważnym zadaniem i wyzwaniem dla Kościoła Płockiego jest nakaz misyjny Jezusa: „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15). Cieszy, że w ostatnich latach kilku kapłanów Diecezji Płockiej zdecydowało się wyjechać do krajów misyjnych, by tamtejszym mieszkańcom nieść Dobrą Nowinę o zbawieniu. Synod zachęca wszystkich księży i wiernych świeckich, aby odważnie i ochotczo włączyli się w misyjne posłannictwo Kościoła. Należy – naucza Sobór Watykański II – „rozbudzać i utrzymywać wśród wiernych gorliwość w ewangelizowaniu świata, pouczając ich przez katechezę i przepowiadanie o obowiązku Kościoła głoszenia narodom Chrystusa; nauczając rodziny chrześcijańskie o konieczności i zasadniczości pielęgnowania wśród własnych synów i córek powołań misyjnych, podsycając w młodzieży ze szkół i stowarzyszeń katolickich zapał misyjny, tak aby spośród niej wywodzili się przyszli głosiciele Ewangelii. Niech uczą wiernych modlić się za misje i niech nie wstydzą się domagać od nich jałmużny, stając się niejako żebrakami dla Chrystusa i zbawienia dusz” (DM 39).

Odpowiedzialni za duszpasterstwo misyjne

83. Moderatorem i koordynatorem animacji oraz formacji misyjnej w Diecezji jest mianowany przez Biskupa Płockiego diecezjalny duszpasterz do spraw misji, którego wspierają duszpasterze dekanalni.

Duszpasterstwo misyjne w parafiach

84. W wszystkich parafiach Diecezji należy dbać o solidne przygotowanie i przeprowadzenie Tygodnia Misyjnego oraz budzić wrażliwość misyjną poprzez odpowiednie obchodzenie uroczystości, świąt i wspomnień liturgicznych, które mają szczególnie charakter misyjny. Ważnym obowiązkiem jest kształtowanie świadomości i postaw misyjnych dzieci i młodzieży przez zakładanie i rozwijanie kół misyjnych w parafiach, Papieskich Dzieł Misyjnych Dzieci w szkołach, tworzenie grup kółników misyjnych itp.

Pomoc płockim misjonarzom

85. Synod usilnie zachęca duszpasterzy, katechetów i liderów wspólnot religijnych do modlitewnego i materialnego wspierania płockich misjonarzy i misjonek oraz organizowania spotkań z nimi podczas pobytu w kraju. Działające w parafiach Koła Przyjaciół Misji są skuteczną i owocną formą takiego wsparcia.

Duszpasterstwo sanktuaryjne i pielgrzymkowe

86. W sanktuariach Diecezji należy wiernym zapewnić owocny dostęp do środków zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego oraz pobożne sprawowanie Eucharystii i sakramentu pokuty i pojednania, jak również godne i piękne praktykowanie zatwierdzonych form pobożności ludowej.

Referent duszpasterstwa sanktuaryjnego

87. Specyficzne formy działalności duszpasterskiej w sanktuariach winny być konsultowane z referatem duszpasterstwa sanktuaryjnego Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej, którym kieruje z urzędu rektor Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Płocku (zob. KPK, kan. 1234 § 1; DPL 261-278); *Instrukcja o sanktuariach*).

Uroczystości i święta liturgiczne

88. W sanktuariach maryjnych należy w ciągu roku liturgicznego uroczyste obchodzić święta maryjne, dbając o ich właściwe przygotowanie. Główne uroczystości w sanktuarium powinny poprzedzać rekolekcje lub dni skupienia. W innych sanktuariach także uroczyste winny być obchodzone święta patronalne, poprzedzone stosownym przygotowaniem. Do obowiązków kustoszy sanktuariów należy przekazanie informacji wiernym o odbywających się tam rekolekcjach, odpustach i pielgrzymkach (zob. *Instrukcja o sanktuariach*).

Pielgrzymki

89. W praktyce duszpasterskiej istotne miejsce zajmują pielgrzymki, podejmowane przez wiernych do sanktuariów, uznanych przez władze kościelne. Wiernym w czasie pielgrzymki powinna towarzyszyć osoba duchowna, do której należy troska o to, aby pielgrzymowanie miało charakter: pokutny, ewangelizacyjny i wspólnototwórczy (zob. DPL 286). Organizatorzy pielgrzymek powinni zadbać o ich dobre przygotowanie i przeprowadzenie, a także kierować się obowiązującymi przepisami prawa państwowego (zob. DPL 287).

Duszpasterstwo rolników

Odpowiedzialni za duszpasterstwo rolników

90. Synod zachęca do umacniania mazowieckich gospodarzy i ich rodzin w żywej wierze i pobożności, do solidarności z nimi w obronie polskiej ziemi, gospodarstwa rodzinnego i praw ludzi wsi oraz do podtrzymywania dobrych obyczajów i miejscowych tradycji. Duszpasterstwem rolników kieruje mianowany przez Biskupa Płockiego diecezjalny duszpasterz rolników, którego wspierają duszpasterze dekanalni. Do jego głównych zadań należy realizacja wyżej opisanych celów, inspirowanie i koordynacja działań duszpasterzy dekanalnych oraz organizacja dorocznych dożynek diecezjalnych i pielgrzymki rolników na Jasną Górę. W parafii obowiązek bezpośredniej troski o rolników spoczywa na proboszczu i innych kapłanach. Winni oni usilnie starać się o przywrócenie tradycji parafialnych i dekanalnych duszpasterstw rolników.

Dożynki i inne formy duszpasterstwa rolników

91. Synod zachęca duszpasterzy, aby w każdej parafii wiejskiej organizować uroczyste dożynki wraz z Mszą Świętą dziękczynną za plony i pracę rolnika. Ponadto należy organizować rekolekcje skierowane bezpośrednio do rolników, stwarzać okazję do comiesięcznych spotkań osób szczególnie zaangażowanych w duszpasterstwo rolników, pielęgnować obrzędy poświęcenia pól, inwentarza, maszyn rolniczych, ziarna siewnego itp., a w przepowiadaniu nawiązywać do pracy na roli, podkreślając jej doniosłe znaczenie dla całego społeczeństwa.

Duszpasterstwo służby zdrowia

Troska o pracowników służby zdrowia

92. Kościół Płocki z szacunkiem i wdzięcznością odnosi się do pracowników służby zdrowia, którzy z oddaniem pochylają się nad człowiekiem chorym i cierpiącym. Pamięta także o wysokich wymaganiach duchowych, etycznych i zawodowych, które stawia się lekarzom, pielęgniarkom i pozostałym osobom zaangażowanym w posługę pacjentom. Dlatego duszpasterze

powinni otoczyć troską duchową personel medyczny w jego trudnej i odpowiedzialnej pracy. Szczególnym ich obowiązkiem dzisiaj jest ukazywanie pracownikom służby zdrowia wartości ludzkiego życia od poczęcia do naturalnej śmierci oraz przypomnianie nauczania Kościoła w zakresie eksperymentów medycznych, praktyk sztucznej prokreacji (procedura in vitro), manipulacji genetycznych (klonowanie i mieszanie gamet ludzkich ze zwierzęcymi, tzw. hybrydy) oraz postępowania z chorym terminalnie.

Odpowiedzialni za duszpasterstwo służby zdrowia

93. Za działalność duszpasterstwa służby zdrowia odpowiedzialny jest diecezjalny duszpasterz służby zdrowia, wspomagany przez kapelanów szpitali, hospicjów i domów opieki oraz duszpasterzy parafii, na których terenie znajdują się zakłady opieki zdrowotnej lub inne instytucje lecznicze. Duszpasterz diecezjalny zobowiązany jest do pogłębiania duchowej i etycznej formacji pracowników opieki zdrowotnej i inspirowania działań ewangelizacyjnych w ich gronie przez: przeprowadzanie corocznych rekolekcji (wielkopostnych lub adwentowych), odbywanie spotkań formacyjnych i zorganizowanie dorocznej pielgrzymki środowiska medycznego na Jasną Górę. Z kolei kapelani szpitali, hospicjów i domów pomocy społecznych zobowiązani są do organizowania okolicznościowych spotkań z pracownikami służby zdrowia i obchodu dnia patronalnego św. Łukasza Ewangelisty (zob. *Wytyczne dotyczące posługi kapelana w szpitalach, hospicjach i domach opieki*).

Duszpasterstwo chorych

Duszpasterska troska o chorych i umierających

94. Synod przypomina, że duszpasterze „najbardziej winni się starać o chorych i umierających, odwiedzając ich i pokrzepiając w Panu” (DK 6). Troska o chorych jest bowiem konkretnym naśladowaniem Jezusa Chrystusa, który głosząc przykazanie miłości bliźniego, ze szczególną miłością odnosił się do chorych: „Nie potrzebują lekarza zdrowi, lecz ci, którzy się źle mają” (Mt 9, 12).

Odpowiedzialni za duszpasterstwo chorych

95. Za duszpasterstwo chorych na szczeblu diecezjalnym odpowiedzialny jest diecezjalny duszpasterz chorych, który współpracuje z diecezjalnym duszpasterzem służby zdrowia, kapelanami szpitali, hospicjów i domów pomocy społecznych (zob. *Wytyczne dotyczące posługi kapelana w szpitalach, hospicjach i domach opieki*). Należy jednak pamiętać, że troska o chorych jest przede wszystkim zadaniem i obowiązkiem każdego proboszcza. On właśnie jest odpowiedzialny za posługę duszpasterską w zakładach leczniczych i opiekuńczych, w których nie ma ustanowionych stałych kapelanów. Współpracując z personelem, winien starać się o to, by systematycznie nawiedzać przebywających tam chorych, a także informować o tym proboszczów ich własnych parafii. Posługę swą winien sprawować ze szczególną miłością zwłaszcza w odniesieniu do chorych bliskich śmierci, gdy ostatecznie rozstrzyga się sprawa ich zbawienia (zob. KPK, kan. 529 §1).

Wolontariat

96. Duszpasterska troska o chorych, szczególnie o osoby doświadczone długotrwałą chorobą, kalectwem lub upośledzeniem oraz wynikającymi z tego ograniczeniami, opuszczeniem i samotnością, choć ukierunkowana przede wszystkim na ich dobro duchowe, nie powinna pomijać także potrzeb bytowych. Dlatego w duszpasterstwo chorych należy włączać osoby świeckie, zwłaszcza młodzież, która poprzez wolontariat chętnie angażuje się w opiekę nad osobami chorymi lub starszymi.

Duszpasterstwo liturgiczne

97. W duszpasterstwie chorych fundamentalne znaczenie ma sakrament namaszczenia chorych, do przyjęcia którego należy właściwie przygotować nie tylko samych chorych, ale również ich rodziny i wszystkich parafian. Ciągłe bowiem istnieje wiele błędnych przekonań dotyczących tego sakramentu, na przykład, że jest on sakramentem „jednorazowym” oraz „ostatnim sakramentem”. We wszystkich parafiach należy pielęgnować praktykę częstej Komunii Świętej chorych (w niedzielę i święta nakazane, pierwsze piątki miesiąca). Pomocą w tym dziele służą nadzwyczajni szafarze Komunii Świętej. W szczególnych okolicznościach, za zgodą Biskupa Płockiego, można również odprawić Mszę Świętą w domu chorego.

„Dni Chorych”

98. Synod przypomina o obowiązku obchodzenia w każdej parafii Światowego Dnia Chorego we wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Lourdes (11 lutego), a także Diecezjalnego Dnia Chorego w święto Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła. Należy zadbać, aby obchody tych dni były przeżywane przez chorych, zgromadzonych w świątyniach, jak i pozostających w domach, w duchu chrześcijańskiej nadziei. Warto wówczas propagować wśród wiernych Ruch Apostolstwa Chorych, który pomaga chorym przyjmować i znosić cierpienie w zjednoczeniu z Ukrzyżowanym Panem.

Duszpasterstwo niepełnosprawnych

Duszpasterska troska o osoby niepełnosprawne

99. Duszpasterstwo niepełnosprawnych obejmuje osoby niepełnosprawne ruchowo i umysłowo oraz ich najbliższe rodziny. Kieruje nim diecezjalny duszpasterz niepełnosprawnych, który poza duchową posługą winien starać się

o podejmowanie działań, mających na celu ułatwienie tym osobom pełnego udziału w życiu religijnym i społecznym oraz wykorzystanie ich świadectwa wiary, nadziei i miłości dla zbudowania innych.

Z myślą o niepełnosprawnych

100. W celu umożliwienia osobom niepełnosprawnym ruchowo aktywnego uczestniczenia w życiu wspólnoty parafialnej należy zadbać o zniesienie na terenie kościelnym barier architektonicznych i przystosować do ich możliwości ciągi komunikacyjne. Niepełnosprawni, którzy nie mogą uczestniczyć w życiu liturgicznym w świątyni parafialnej, powinni mieć zapewnioną indywidualną formę katechezy i przygotowania do przyjęcia sakramentów w domach rodzinnych. Ponadto w parafiach należy promować inicjatywy, mające na celu zrzeszanie się niepełnosprawnych i ich rodzin, życzliwie wspierać różnorodne grupy formacyjne im służące oraz działania takich instytucji, jak warsztaty terapii zajęciowej itp.

Niepełnosprawni umysłowo

101. Synod zaleca, aby unikać izolowania osób niepełnosprawnych umysłowo z życia parafii. Wspólne przeżywanie liturgii we wspólnocie parafialnej jest wyrazem komunii miłości, w której każdy czuje się siostrą i bratem, bez względu na stan zdrowia fizycznego czy psychicznego. Zaleca się również organizowanie oddzielnych nabożeństw dla niepełnosprawnych umysłowo, włączając ich w dostępne dla nich czynności liturgiczne. Tam, gdzie jest to możliwe, należy podejmować indywidualne przygotowanie takich osób do przyjmowania sakramentów.

Głuchoniemi

102. Osoby głuchonieme, ze względu na specyfikę swojej niepełnosprawności, winni być kierowani do specjalistycznych ośrodków duszpasterstwa, w których ich udział we Mszy Świętej, nabożeństwach, rekolekcjach, dniach skupienia oraz pielgrzymkach jest ułatwiony przez zastosowanie języka migowego. Za prowadzenie tej formy duszpasterstwa odpowiada diecezjalny duszpasterzowi głuchoniemych, który dba również o to, aby specyficznymi problemami tych osób oraz językiem migowym zainteresowali się klerycy podczas formacji seminaryjnej.

Niewidomi i ociemniałi

103. Osoby niewidome i ociemniałe zazwyczaj przystosowane są do życia w najbliższym otoczeniu. Synod zaleca, by zachęcać ich do uczestnictwa w duszpasterstwie parafialnym, do korzystania z katechez radiowych i telewizyjnych, audiobooków o treściach religijnych itp., a także do udziału w organizowanych dla nich nabożeństwach, rekolekcjach, dniach skupienia i pielgrzymkach, podczas których mają możliwość doświadczyć wspólnoty osób dotkniętych tą samą niepełnosprawnością. Za organizację tego typu spotkań i prowadzenie takiej formy duszpasterstwa odpowiada diecezjalny duszpasterz niewidomych.

Duszpasterstwo hospicyjne

Hospicja, obecność duszpasterza

104. Synod wyraża wielką wdzięczność osobom organizującym w Diecezji hospicja i opiekę nad chorymi w fazie terminalnej. Dają oni w ten sposób najwyższe świadectwo o niezbywalnej wartości i godności życia cierpiącego i umierającego człowieka, które kwestionują zwolennicy eutanazji. Duszpasterze posługujący w hospicjach są zobowiązani do otoczenia troską duchową chorych, ich rodziny oraz członków zespołu hospicyjnego. Obowiązkiem duszpasterza jest rozeznanie potrzeb duchowych tych osób, pomoc w odkrywaniu chrześcijańskiego sensu cierpienia wobec długofalowego znoszenia bólu nieuleczalnej choroby, sakramentalne jednanie z Bogiem, sprawowanie codziennej Eucharystii, wsparcie podczas przekazywania „trudnych” diagnoz i decyzji, towarzyszenie umierającym.

Opieka hospicyjna w domu umierającego

105. Duszpasterstwo hospicyjne, to także opieka nad umierającym w jego domu, w którym chory odchodzi z tego świata pośród swoich bliskich. Środowisko duszpasterskie tworzą wtedy chorzy, ich rodziny, lekarze, pielęgniarki i wolontariusze. Synod dziękuje tym tak wielu cichym świadkom Chrystusowego Krzyża za ich posługę miłosiernej miłości.

Pomoc w przeżywaniu żałoby

106. Śmierć bliskiej osoby jest trudnym i bolesnym doświadczeniem dla rodziny. O ile dla umierającego, w pewnym sensie, moment śmierci jest końcem cierpienia, o tyle dla pozostających przy życiu okazuje się on często początkiem okresu żalu, lęku, gniewu, a niekiedy rozpacz. Dlatego też szczególnym zadaniem duszpasterzy jest wspieranie członków rodziny przeżywających żałobę po utracie bliskiej osoby. Może się to dokonywać przez wspólne przygotowanie liturgii pogrzebu, spotkania na Eucharystiach, sprawowanych w intencji zmarłego, coroczne Msze Święte „społeczności hospicyjnych”, wieczory zaduszkowe itp.

Duszpasterstwo osób sprawujących służbę publiczną (parlamentarzystów, samorządowców)

Służba publiczna

107. Za godną pochwałą i szacunku należy uznawać podejmowanie służby publicznej przez osoby, które na różnych szczeblach organizacji państwowej i samorządowej pracują dla dobra wspólnego. Zadaniem Kościoła jest zatroszczyć się

o ich stałą formację religijno-moralną, aby w swoich decyzjach kierowali się prawym sumieniem, działalność prowadzili w duchu solidarności społecznej, a władzę publiczną wykonywali dla dobra społeczeństwa.

Diecezjalny duszpasterz samorządowców

108. Za duszpasterstwo osób podejmujących służbę publiczną odpowiada diecezjalny duszpasterz samorządowców, który uczestniczy w ważniejszych uroczystościach i wydarzeniach z życia tego środowiska. Synod zaleca, aby dla katolickich parlamentarzystów i samorządowców organizować rekolekcje zamknięte, dni skupienia, pielgrzymki, podczas których tematami przewodnimi mogą być zagadnienia z zakresu katolickiej nauki społecznej.

Duszpasterstwo policjantów i straży miejskiej

Duszpasterstwo policjantów

109. Duszpasterstwo policjantów obejmuje policjantów i policjantki oraz ich rodziny. Ma na celu przybliżanie wartości ewangelicznych i życzliwe towarzyszenie funkcjonariuszom, którzy na co dzień, często z narażeniem życia, pełnią odpowiedzialną służbę dla dobra i ładu społecznego.

Odpowiedzialni za duszpasterstwo policjantów

110. Odpowiedzialnym za duszpasterstwo jest diecezjalny duszpasterz policjantów, którego wspierają mianowani przez Biskupa Diecezjalnego kapelani poszczególnych komend. Do głównych zadań duszpasterza diecezjalnego należy koordynowanie działań i inicjatyw na rzecz policjantów i ich rodzin na terenie Diecezji oraz współpraca z Krajowym Duszpasterstwem Policji. Ponadto zadaniem duszpasterza i kapelanów policji jest pomoc funkcjonariuszom w: kształtowaniu żywej wiary, ożywieniu życia liturgicznego, zwłaszcza udziału w niedzielnej Mszy Świętej, kształtowaniu postaw moralnych, zacieśnianiu więzi z Kościołem oraz pogłębianiu religijnej formacji intelektualnej.

Duszpasterstwo funkcjonariuszy straży miejskiej

111. Podobną troską pastoralną należy otoczyć funkcjonariuszy straży miejskiej (gminnej), którzy jako formacja samorządowa odpowiadają za ochronę porządku publicznego na określonym terenie, w mieście lub gminie. W tym celu, na wniosek komendanta danej Komendy Straży Miejskiej, Biskup Płocki może powołać kapelana, którego zadaniem jest posługa duszpasterska wobec tego środowiska.

Duszpasterstwo strażaków

Duszpasterska troska o strażaków

112. Duszpasterstwo strażaków obejmuje druhow Państwowych Straży Pożarnych (PSP) i Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP). Celem duszpasterstwa strażaków jest integrowanie środowiska, przepełnianie duchem Ewangelii ich pracy, uświadamianie, że piękno strażackiej służby polega na codziennej realizacji Chrystusowego przykazania miłości. Duszpasterstwo strażaków służy także wzajemnemu wspieraniu się w chorobie oraz innych trudnych sytuacjach życiowych.

Odpowiedzialni za duszpasterstwo strażaków

113. Duszpasterstwem strażaków kieruje diecezjalny duszpasterz strażaków, którego wspierają kapelani, mianowani przez Biskupa Płockiego. Ich zadaniem jest głoszenie Ewangelii, sprawowanie sakramentów świętych, organizowanie dni skupienia oraz rekolekcji dla braci strażackiej, podtrzymywanie i pielęgnowanie tradycji strażackiej posługi na rzecz wspólnoty parafialnej poprzez zaszczytną służbę w czasie ważnych świąt i uroczystości.

Kapelan w sytuacjach ekstremalnych

114. Posługa kapłana – duszpasterza strażaków, jego wsparcie duchowe i obecność, zwłaszcza w trakcie gaszenia pożarów, przy wypadkach lub powodzi, pomaga strażakom w kształtowaniu postawy zaufania, że nie wszystko zależy od człowieka i sprzętu, że potrzebne jest powierzenie się Bożej opiece.

Duszpasterstwo kombatantów

Duszpasterska troska o kombatantów

115. Duszpasterstwo kombatantów obejmuje osoby, które brały udział w wojnach i działaniach zbrojnych, wchodząc w skład formacji wojskowych lub organizacji walczących o suwerenność i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej. Odpowiada za nie, mianowany przez Biskupa Płockiego, duszpasterz kombatantów.

Pielęgnowanie wartości chrześcijańskich i patriotycznych

116. Zadaniem duszpasterstwa kombatantów jest utwierdzenie tego środowiska w wierności chrześcijańskim wartościom, a także pielęgnowanie polskości oraz tradycji kulturowej i narodowej, zgodnie z dewizą: „Bóg, Honor, Ojczyzna”. Dlatego Synod zachęca, aby wspierać środowiska kombatantkie w ich konsolidacji przez pomoc w organizacji wspólnych spotkań, zwłaszcza podczas ważnych uroczystości i rocznic lokalnych; zapraszać kombatantów na Msze Święte, sprawowane

z okazji rocznic narodowych i wydarzeń patriotycznych; doceniać ich obecność i wykorzystywać przykłady bohaterstwa wierności Bogu i Ojczyźnie w homiliach, upamiętniać przez specjalne tablice na cmentarzach lub w świątyniach.

Duszpasterstwo prawników

Diecezjalny duszpasterz prawników

117. Duszpasterstwo prawników obejmuje sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i pracowników administracyjnych instytucji prawnych. Odpowiada za nie, mianowany przez Biskupa Płockiego, diecezjalny duszpasterz prawników.

Zadania duszpasterstwa prawników

118. Zadaniem duszpasterstwa prawników jest utwierdzenie tego środowiska w wierności chrześcijańskim wartościom, które zawsze były i są podstawą dobrego prawa. Chodzi o to, aby prawnicy katolicy zawsze kierowali się szacunkiem do każdego człowieka; prawdą, która musi być ważniejsza niż przepisy prawa, oraz sprawiedliwością, ukształtowaną na chrześcijańskiej *caritas*. Dlatego Synod zachęca, aby dla środowiska prawników organizować rekolekcje zamknięte, dni skupienia, pielgrzymki i inne formy spotkań, mających na celu pogłębioną formację duchową.

Duszpasterstwo pracodawców, rzemieślników i poszukujących pracy

W trosce o duszpasterstwo pracodawców

119. Praca zarobkowa jest podstawą utrzymania człowieka i jego rodziny. W chrześcijańskiej wizji życia ma ona także głębsze znaczenie – jest środkiem służącym do kształtowania osobowości, nawiązywania relacji międzyludzkich i uświęcania człowieka (por. SRS 18; LE 18). Dlatego troską duszpasterską należy objąć pracodawców (prywatnych przedsiębiorców, kadrę zarządzającą firmami państwowymi i większymi zespołami ludzi), których misją powinno być kierowanie się zasadami etyki chrześcijańskiej w prowadzeniu przedsiębiorstw i tworzeniu miejsc pracy, zwłaszcza w dobie utrzymującego się wysokiego bezrobocia.

W trosce o etos pracodawcy

120. Synod podkreśla, że w duszpasterstwie pracodawców należy zwracać uwagę na kształtowanie takich cech, jak sprawiedliwość, uczciwość, rzetelność, odpowiedzialność, współczucie, kreatywność. Trzeba nadto przypominać pracodawcom, że poza przypadkami koniecznymi, pracownicy mają prawo do dni wolnych, zwłaszcza w niedziele i święta (por. LE 19). Pracownicy nigdy nie mogą być traktowani jako narzędzia w procesie wytwórczym, lecz zawsze jako osoby, posiadające niezbywalną godność.

Duszpasterstwo rzemieślników

121. Ważną funkcję w tworzeniu stabilnych miejsc pracy pełnią małe i średnie zakłady, prowadzone przez rzemieślników i przedstawicieli klasy średniej. Dlatego Synod zachęca, aby starać się odbudowywać tradycję cechów rzemieślniczych, zniszczonych w czasach PRL-u (por. 2PSP, *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*, 37). Duszpasterzy zaś wzywa do ofiarnej posługi wśród rzemieślników, ich rodzin i różnych zrzeszeń rzemiosł.

Bezrobotni

122. Szczególną troską duszpasterską należy otoczyć osoby bezrobotne. Duszpasterze powinni utwierdzać w nich postawę chrześcijańskiej nadziei, bronić ich godności i wspierać wysiłki zmierzające do wyjścia z przeżywanych trudności. „Godne polecenia są podejmowane [...] działania edukacyjne, mające na celu pomoc bezrobotnym w zdobywaniu nowych kwalifikacji, a także poradnictwo prawne i roztropna pomoc charytatywna” (2PSP, *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*, 37). Problem bezrobocia powinien być obecny w modlitwie wspólnoty parafialnej, a osoby bezrobotne należy angażować w różne inicjatywy duszpasterskie, podkreślając w ten sposób ich ludzkie wartości i godność. Przedmiotem szczególnej troski duszpasterskiej muszą stać się dotknięte bezrobociem rodziny wielodzietne, które często żyją poniżej minimum socjalnego. Takim rodzinom obok pomocy duchowej należy udzielać pomocy materialnej, świadczonej w duchu miłości, dyskretnie i taktownie.

Duszpasterstwo obcokrajowców

W trosce o obcokrajowców

123. Wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej coraz więcej obcokrajowców podejmuje pracę i osiedla się w naszym kraju. Podjęcie troski duszpasterskiej o imigrantów staje się zatem coraz bardziej potrzebą czasu. Przyjmowanie obcych przynależy „[...] do samej istoty Kościoła i świadczy o jego wierności Ewangelii” (Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Migratorów i Podróżnych, *Erga migrantes caritas Christi*, Rzym 2004, 22). Wszyscy chrześcijanie „[...] winni stawać się inicjatorami prawdziwej kultury przyjmowania [otwartości], która ceni prawdziwe ludzkie wartości migrantów, wznosząc się ponad wszelkie trudności wynikające ze wspólnego zamieszkania z osobami różniącymi się od nas” (tamże, 39). Należy wszakże pamiętać, że kultura ta nie oznacza promowania ideologicznego multikulturalizmu.

Adresaci duszpasterstwa obcokrajowców

124. Duszpasterska troska o obcokrajowców powinna obejmować tych, którzy: w nowych warunkach życia są nadal aktywnymi wiernymi i odnaleźli się w strukturach Kościoła lokalnego; pogubili się na obczyźnie w życiu duchowym; nie znają Chrystusa i Jego Ewangelii. Należy wspomagać ich w procesie integracji do społeczeństwa polskiego, jego wartości, kultury i historii.

Duszpasterstwo sportowców

W zdrowym ciele zdrowy duch

125. Synod podkreśla pozytywny wpływ aktywności sportowej, zwłaszcza dzieci i młodzieży, na kształtowanie dojrzałych cech osobowości. Ćwiczenia fizyczne są dobrą sposobnością do poszukiwania wyższych wartości, które kształtują charakter, dają poczucie godności i dobrze pojętego sukcesu.

Diecezjalny duszpasterz sportowców

126. Duszpasterstwem sportowców kieruje wyznaczony przez Biskupa Płockiego diecezjalny duszpasterz sportowców, który współpracuje z krajowymi strukturami duszpasterstwa sportowców. Jego głównym zadaniem jest troska o ludzi sportu na terenie Diecezji: zawodników, trenerów, lekarzy i działaczy sportowych oraz kibiców.

Parafialne kluby sportowe

127. Synod zachęca duszpasterzy do tworzenia przy parafiach katolickich klubów sportowych, organizowania parafialnych imprez sportowych z udziałem ministrantów, scholi czy na przykład seniorów, a także do wykorzystywania na pracy wychowawczej przykładów wybitnych sportowców, o wysokich walorach moralnych i duchowych.

Duszpasterstwo trzeźwości

W trosce o trzeźwość

128. Duszpasterstwo trzeźwości jest działalnością apostolską, której podstawowy cel stanowi szerzenie cnoty trzeźwości w życiu indywidualnym i społecznym, wychowanie chrześcijan do świadomej akceptacji trzeźwości oraz praca z ludźmi uzależnionymi i ich rodzinami (por. *Wytyczne Episkopatu Polski dla kościelnej działalności trzeźwościowej*, przyjęte w dniu 17 VI 1959 roku, znowelizowane 1 VI 1976 roku).

Diecezjalny Apostolat Trzeźwości

129. Koordynowaniem działań w ramach duszpasterstwa trzeźwości zajmuje się Diecezjalny Duszpasterz Trzeźwości. Posługę na rzecz trzeźwości w Diecezji określa oddzielona instrukcja (zob. *Instrukcja o duszpasterstwie trzeźwości*).

Duszpasterstwo osób nieprzystosowanych społecznie

Nieprzystosowanie społeczne

130. Trudności dotyczące współczesną rodzinę, zaburzenia w sferze emocjonalnej, brak systemu wartości i określonego celu życia sprawia, że wiele młodych osób ulega pokusie ucieczki od świata, społeczeństwa i życia. Narkomania, alkoholizm, destrukcyjne zachowania seksualne (prostytucja), zachowania agresywne i przestępcze, bezdomność oraz próby samobójcze są przykładem zjawiska, które określa się nieprzystosowaniem społecznym.

Duszpasterstwo osób nieprzystosowanych społecznie

131. Profilaktyka i resocjalizacja osób nieprzystosowanych społecznie powinna stać się przedmiotem troski nie tylko rodziców, wychowawców, lekarzy, psychologów, ale także duszpasterzy. Dlatego Synod apeluje o tworzenie przy parafiach świetlic dla dzieci i młodzieży, w których można korzystać z wartościowej rozrywki, odrabiać lekcje, nadrabiać zaległości edukacyjne, urządzać imprezy okolicznościowe itp. Świetlice takie powinny uczyć dobrego wykorzystania wolnego czasu i kultury życia.

Duszpasterstwo w zamkniętych ośrodkach specjalistycznych

132. Troska o osoby nieprzystosowane społecznie przebywające w specjalistycznych ośrodkach spoczywa na proboszczu parafii, na której terenie znajduje się dana placówka. Jeśli jednak zachodzi uzasadniona potrzeba, wówczas Biskup Płocki może oddelegować kapłana do posługi w takim ośrodku. Duszpasterz ten powinien znać podstawowe zagadnienia z zakresu psychologii, pedagogiki i resocjalizacji oraz przestrzegać reguł danego ośrodka. W posługę duszpasterską wobec osób nieprzystosowanych społecznie, przebywających w zamkniętych ośrodkach, warto włączać członków ruchów i stowarzyszeń katolickich oraz wolontariuszy.

Duszpasterstwo więzienne

Odpowiedzialny za duszpasterstwo więzienne

133. W zakładach karnych, aresztach i innych ośrodkach odosobnienia posługę duszpasterską pełnią kapelani. Tam zaś gdzie nie ustanowiono kapelana, obowiązek zorganizowania opieki duszpasterskiej spoczywa na proboszczu miejsca. W celu

koordynacji pracy kapelanów w Diecezji Biskup Płocki może na prośbę Naczelnego Kapelana Więziennictwa mianować Diecezjalnego Duszpasterza Więziennictwa (zob. *Wytyczne dotyczące posługi kapelana w więzieniu*).

Zadania kapelanów

134. Kapelani powinni spełniać swoje obowiązki, niosąc skazanym i osadzonym duchową pomoc przez głoszenie słowa Bożego, sprawowanie sakramentów oraz posługę miłości. Nie mogą zapomnieć o tym, że są również duszpasterzami pracowników Służby Więziennej (strażników, wychowawców, psychologów), którym mają wskazywać właściwą postawę, służącą tworzeniu odpowiedniej atmosfery dla resocjalizacji skazanych i osadzonych (zob. tamże).

Na przestrzeni wieków Kościół Płocki podejmował często pionierskie działania pastoralne, mające na celu pomóc człowiekowi w spotkaniu z Bogiem w wiecznej Komunii Miłości. Szanując i jednocześnie kontynuując bogate dziedzictwo przeszłości i licznych duszpasterzy, którzy nie szczędzili wysiłku pracując w „winnicy Pańskiej”, trzeba ciągle otwierać się na współczesne znaki czasu, które domagają się nowych form duszpasterstwa. Przypomniał o tym Ojciec święty Franciszek w adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium*: „duszpasterstwo [...] wymaga rezygnacji z wygodnego kryterium pasterskiego, że «zawsze się tak robiło». Zachęcam wszystkich, by byli odważni i kreatywni w tym zadaniu przemyślenia celów, stylu i metod ewangelizacyjnych swojej wspólnoty” (33). Sama jednak odwaga i kreatywność w „przemyśleniu celów, stylu i metod ewangelizacyjnych”, choć są konieczne, to jednak zdecydowanie nie wystarczają. Chodzi o coś więcej niż tylko nowe formy działalności duszpasterskiej. Chodzi o nawrócenie pastoralne, czyli o zmianę myślenia wszystkich członków Kościoła, aby z ewangeliczną odwagą pozyskiwać nowych uczniów Chrystusa. „Wolę raczej – wyznaje papież Franciszek – Kościół poturbowany, poraniony, brudny, który wyszedł na ulicę, niż Kościół chory z powodu zamknięcia się i wygody, przywiązania do własnego bezpieczeństwa. Nie chcę Kościoła troszczącego się o to, by stanowić centrum, który w końcu zamyka się w gąszczu obsesji i procedur” (49). XLIII Synod Kościoła Płockiego wyraża głębokie pragnienie, aby te słowa Następcy św. Piotra stały się dla kapłanów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich naszej Diecezji drogowskazem działań duszpasterskich, podejmowanych w XXI wieku.